18. అల్ కహఫ్ (గుహ) సూరా

పరిచయం

ఈ సూరా మక్కా కాలానికి చెందిన సూరా. ఈ సూరా ముఖ్యంగా ధార్మిక విశ్వాసానికి సంబంధించిన ప్రధాన సూత్రాలను చర్చించింది. అల్లాహ్ పట్ల, పరలోకం పట్ల, మరణానంతర జీవితం పట్ల విశ్వాసాన్ని పటిష్టం చేయడానికి ఈ చర్చ ఉద్దేశించింది. ప్రారంభ వచనాలు అల్లాహ్ ఔన్నత్యాన్ని కొనియాడుతూ ఆయన మహోన్నత వ్యక్తిత్వాన్ని చాటిచెప్పాయి. ఈ సూరాలోని 9వ ఆయతులో ఒక గుహలో నిద్రపోయిన కొందరు విశ్వాసుల ప్రస్తావన ఉంది. ఈ కథ ఒక అద్భుతమైన సంఘటనను తెలిపింది. వారి సుదీర్ఘమైన నిద్ర దేవుని మహత్యాలలో ఒకటి. ఈ కథ ఆధారంగా ఈ సూరాకు ఈ పేరు పెట్టడం జరిగింది. వారు కొందరు యువకులు. బహుదైవారాధనను తిరస్కరించిన యువకులు. విగ్రహాలను లేక ఇతర దేవుళ్ళను ఆరాధించడాన్ని ఇష్టపడని యువకులు. అందువల్ల దౌర్జన్యాలకు గురయిన ఆ యువకులు తమ ప్రాంతాన్ని వదిలి పారిపోయి వచ్చారు. వారు ఒక గుహలోకి వచ్చి నిద్రపోయారు. అలాగే నిద్రలో దాదాపు 309 సంవత్సరాలు గడిపారు. కాని వారు నిద్రలేచి తాము మహా అయితే కొన్ని గంటలు నిద్రపోయి ఉంటామని భావించారు. గుహలో నిద్రపోయిన ఆ యువకులు అల్లాహ్‌ను విశ్వసించిన యువకులు. అల్లాహ్‌ను తప్ప మరెవ్వరినీ అర్థించనివారు. వారి కథ త్యాగాన్ని, స్థిరచిత్తాన్ని, అల్లాహ్ పట్ల దృఢమైన విశ్వాసాన్ని, సత్యం కోసం పోరాడటాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. గుహలో వారి సుదీర్ఘనిద్ర మరణాన్ని, మరణానంతరం మళ్ళీ లేపడాన్ని సూచిస్తుంది. మరణం, మరణానంతర జీవితం రెండూ అనివార్యమైనవిగా తెలుపుతుంది.

ఈ సూరాలో మూసా (అస) గురించిన కథ కూడా ప్రస్తావించబడింది. దైవప్రవక్తగా, దేవుని సందేశాన్ని తీసుకువచ్చిన మహనీయునిగా అత్యున్నత స్థానం కలిగినప్పటికీ మూసా ప్రవక్త (అస) జ్ఞానాన్ని ఇంకా సంపాదించాలన్న కుతూహలం మెండుగా కలిగినవారు, ఆయన మరో వ్యక్తి నుంచి జ్ఞానాన్ని సంపాదించడానికి ఎన్నడూ వెనుకాడలేదు. మూసా ప్రవక్త (అస) ఖిజర్ అనే మహనీయుని నుంచి జ్ఞానబోధ స్వీకరించడానికి ఆయనతో పాటు ఉన్నారు. ఆయన చెప్పినట్లు సహనం వహించడానికి ప్రయత్నించారు.

ఈ సూరాలో ప్రస్తావనకు వచ్చిన మూడో కథ జుల్‌ఖర్‌నైన్‌కు సంబంధించినది. ఆయన న్యాశీలుడైన గొప్ప పాలకుడు. ఒక పొరుగు దేశం ప్రజలు ఆయనకు మొరపెట్టుకుని, తమపై దాడులు చేస్తున్న అరాచక, అనాగరిక జాతులు యాజూజ్, మాజూజ్‌ల నుంచి రక్షణ కల్పించవలసినదిగా కోరారు. బలహీనమైన పొరుగువారిని కాపాడటానికి ఆ న్యాయశీలుడైన రాజు సంకల్పించాడు. యాజూజ్, మాజూజ్‌ల నుంచి వారిని రక్షించడానికి ఒక దృఢమైన గోడను నిర్మించాడు. ఈ సూరా తౌహీద్ (ఏకదైవారాధన) గురించి బలంగా చెబుతూ ముగుస్తుంది.

18. అల్ కహఫ్[1] సూరా

سُورَةُ الْكَهْفِ

అవతరణ : మక్కా ఆయతులు : 110

అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన అల్లాహ్ పేరుతో

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1 ప్రశంసలన్నీ అల్లాహ్‌కు మాత్రమే శోభిస్తాయి. ఆయన తన దాసునిపై ఈ (ఖుర్‌ఆన్) గ్రంథాన్ని అవతరింపజేశాడు. ఇందులో ఎలాంటి వక్రతనూ ఉంచలేదు.[2]

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتٰبَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَّهٗ عِوَجًا ۜ ﴿١﴾

2 పైగా అన్నివిధాలా సరైనదిగా ఉంచాడు – తన వద్దనుంచి[3] విధించబడే కఠినమైన శిక్ష గురించి హెచ్చరించటానికి, మంచి

قَيِّمًا لِّيُنْذِرَ بَاْسًا شَدِيْدًا مِّنْ لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِيْنَ

1. **'కహఫ్'** అంటే గుహ అని అర్థం. ఈ సూరాలో గుహవాళ్ళ వృత్తాంతం వచ్చింది. అందుకే ఈ సూరాకు కహఫ్ అనే పేరు వచ్చింది. ఈ సూరాలోని మొదటి 10 ఆయతులు, చివరి 10 ఆయతుల ప్రాశస్త్యం గురించి హదీసులు ఉన్నాయి. ఎవరయితే ఈ ఆయతులను కంఠస్థం చేసుకుంటాడో, వాటిని పారాయణం చేస్తాడో అతను దజ్జాల్ ఉపద్రవం నుంచి సురక్షితంగా ఉంటాడు (సహీహ్ ముస్లిం – అల్ కహఫ్ సూరా మహాత్మ్యం). శుక్రవారం నాడు ఈ సూరాను పారాయణం చేసిన వ్యక్తిపై, వచ్చే శుక్రవారం వరకు ఒక ప్రత్యేక కాంతి ఆవరిస్తుంది (ముస్తద్రక్ హాకిమ్– 2/368 – ఫీ సహీహ్ అల్ జామె అస్సఘీర్‌లో అల్‌బానీగారు దీన్ని ప్రామాణికమైనదిగా ఖరారు చేశారు –6470). ఈ సూరా పఠనం వల్ల ఇంట్లో శాంతి, శుభం అవతరిస్తాయి. ఒకసారి దైవప్రవక్త ప్రియసహచరులొకరు (రజి) సూరె కహఫ్ పఠిస్తుండగా ఇంట్లోని ఒక పశువు బెదిరిపోయింది. ఆయన పరికించి చూడగా ఆయనకు, పైన ఒక 'మబ్బుతునక' కనిపించింది. ఆ మబ్బు తునక ఆయనకు నీడగా ఉంది. ఆ సహచరుడు జరిగినదంతా దైవప్రవక్త (సఅసం)కు వివరించగా, "ఈ సూరాను పఠిస్తూ ఉండండి. ఖుర్‌ఆన్ పారాయణ సమయంలో శాంతి అవతరిస్తుంది" అని ఆయన చెప్పారు (సహీహ్ బుఖారీ – అల్ కహఫ్ సూరా మహాత్మ్యం; ముస్లిం – కితాబుస్సలాత్).

2. లేదా ఎలాంటి వెలితీ ఇందులో లేదు. సమత్వం, సమతూకానికి విరుద్ధమైన అంశం కూడా ఈ గ్రంథంలో లేదు. పైగా ఇది ఎంతో సవ్యమైనది. విషయాన్ని సూటిగా చెప్పేది. ఖయ్యిమ్ అంటే దాసుల ప్రాపంచిక, పారలౌకిక పరమార్థాలతో కూడుకున్న గ్రంథం అన్న అర్థం కూడా వస్తుంది.

الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًا ۝٢

పనులు చేసే విశ్వాసులకు ఉత్తమ ప్రతిఫలం ఉందని శుభవార్తలు ఇవ్వటానికి.

مّٰكِثِيْنَ فِيْهِ اَبَدًا ۝٣

3 అందులో వారు శాశ్వతంగా ఉంటారని (తెలుపటానికి,)

وَّيُنْذِرَ الَّذِيْنَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ۝٤

4 అల్లాహ్ సంతానం కలిగి ఉన్నాడని పలికేవారిని హెచ్చరించటానికి[4] (ఈ గ్రంథం అవతరింపజెయ్యబడింది).

مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ وَّلَا لِاٰبَآئِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً
تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ اِنْ يَّقُوْلُوْنَ اِلَّا كَذِبًا ۝٥

5 యదార్థానికి వారికిగానీ, వారి తాత ముత్తాతలకుగానీ ఈ విషయం ఏమీ తెలియదు. వారి నోట వెలువడే ఈ మాట ఎంతో దారుణమైనది.[5] వారు చెప్పేదంతా పచ్చి అబద్ధమే.

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلٰۤى اٰثَارِهِمْ اِنْ لَّمْ يُؤْمِنُوْا
بِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَسَفًا ۝٦

6 (ఓ ముహమ్మద్!) ఒకవేళ ఈ జనులు ఈ మాటను[6] విశ్వసించకపోతే నువ్వు వారివెనుక దుఃఖంతో కుమిలిపోతూ నీ ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటావా ఏమి?

اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ زِيْنَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ اَيُّهُمْ
اَحْسَنُ عَمَلًا ۝٧

7 జనులలో ఎవరు మంచి పనులు చేస్తారో పరీక్షించే నిమిత్తం మేము భూమండలంలో ఉన్న దాన్నంతటినీ[7] భూమికి శోభాయమానంగా చేశాము.

3. **'మిల్లదున్హు'** (తన వద్ద నుంచి) అంటే అల్లాహ్ తరఫున విధించబడే లేక అవతరింపజేయబడే శిక్ష అని భావం.

4. యూదులు, క్రైస్తవులు, బహుదైవారాధకులు ఇలాంటి మాటలనేవారు (అల్లాహ్ తన దూతలను కుమార్తెలుగా చేసుకున్నాడని చెప్పేవారు).

5. అంటే అల్లాహ్‌కు సంతానం ఉంది అనేమాట ఓ పెద్ద అభాండం. అతి పెద్ద అబద్ధం.

6. **'ఈ మాట'** అంటే దివ్య ఖుర్ఆన్ అని భావం. అవిశ్వాసులు, ముష్రిక్కులు విశ్వసించి సాఫల్యం పొందాలన్న ఆకాంక్ష ఆయన (స)లో చాలా తీవ్రంగా ఉండేది. వారు దానిని కాదని, విముఖత చూపినపుడు దైవప్రవక్త (స) కలత చెందేవారు. దుఃఖంతో విలపించేవారు. జాతి జనుల శ్రేయాన్ని దైవప్రవక్త ఎంతగా అభిలషిస్తాడో ఈ ఆయతు ద్వారా విదితమవుతోంది.

8 దాని (భూమి)పై ఉన్న దానినంతటినీ మేము (నేలమట్టం చేసి) చదునైన మైదానంగా చేయనున్నాము.[8]

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

9 ఏమిటీ, గుహవారిని, శిలాఫలకం వారిని నువ్వు మా శక్తి సూచనలలో మహా విచిత్రమైన సూచనగా తలపోస్తున్నావా?[9]

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

10 ఆ యువకులు గుహలో ఆశ్రయం పొందినపుడు ఇలా ప్రార్థించారు: "మా ప్రభూ! నీ వద్దనుంచి మాకు కారుణ్యాన్ని ప్రసాదించు. మా పనిలో మాకోసం సన్మార్గాన్ని సులభతరం చెయ్యి."[10]

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾

7. "భూమండలంలో ఉన్నదంతా" అంటే వృక్షాలు, ఖనిజసంపదలూ, పర్వతాలు, నదీనదాలు, జంతువులు – ఇవన్నీ ప్రపంచానికి అలంకారం వంటివి. ఈ వస్తువుల వల్ల ఈ భూమండలం బాగా ముస్తాబయింది.

8. **"సయీదన్"** (صَعِيدًا) అంటే మైదానం అనీ, **"జురుజన్"** (جُرُزًا) అంటే చదునైన అని అర్థం. అంటే అందులో ఎలాంటి ఎత్తుపల్లాలుగానీ, వృక్షాలు గానీ ఉండవు. ఈ ప్రపంచం కళావిహీనమయ్యే, చదునైన మైదానంగా మారిపోయే సమయం రానున్నది. ఆ తరువాత మేము మంచి వారికి బహుమానం ఇస్తాము. చెడ్డవారిని శిక్షిస్తాము.

9. అంటే మా దృష్టిలో అది ఏమంత గొప్ప విచిత్రం కానేకాదు. అలా అనుకుంటే ఈ భూమ్యాకాశాల నిర్మాణం, వాటి పటిష్టమైన వ్యవస్థ, ఈ సూర్యచంద్ర నక్షత్రాలు, ఈ రేయింబవళ్ళ రాకపోకలు, ఈ విశ్వమండలంలో మరెన్నో నిదర్శనాలు అంతకన్నా విచిత్రమైనవే.

'కహ్ఫున్' అంటే పర్వత గుహ. ఇక 'రఖీమ్'పై పలువురు పలు విధాలుగా వ్యాఖ్యానించారు. రఖీమ్ అనేది ఆ యువకులు వదలివెళ్ళిన పట్టణం పేరని కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. వారు ఆశ్రయం పొందిన గుహ ఉన్న పర్వతాన్నే రఖీమ్ అంటారని మరి కొంతమంది చెప్పారు. రఖీమ్ అంటే శిలాఫలకం లేక గాజు ఫలకమనీ, ఆ ఫలకంపై ఆ గుహవాసుల పేర్లు లిఖించబడి ఉన్నాయని మరికొంతమంది భావిస్తున్నారు. ఇటీవల జరిగిన పరిశోధనల ప్రకారం ఈ మూడింటిలో మొదటి అభిప్రాయం చాలా వరకు సరైనదని తెలుస్తోంది. ఆ పర్వత గుహకు సమీపంలో ఒక జనవాసం ఉంది. అది ప్రస్తుతం 'రఖీబ్' గా పిలువబడుతోంది. బహుశా రఖీమ్ అనే పేరే రాను రాను రఖీబ్‌గా రూపాంతరం చెంది ఉండవచ్చు.

10. గుహవారు (అస్‌హాబె కహఫ్) గా పిలువబడేవారే ఈ నవయువకులు. తాము

11 అంతే! మేము ఆ గుహలో ఎన్నదగ్గ కొన్నేండ్లవరకూ వారి చెవులపై జోకొట్టి పడుకోబెట్టాము.[11]

فَضَرَبْنَا عَلَىٰٓ اٰذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِيْنَ عَدَدًا ﴿١١﴾

12 ఆ తరువాత, ఆ రెండు వర్గాల వారిలో ఎవరు ఆ స్థితిలో గడిపిన గరిష్ఠకాలాన్ని ఖచ్చితంగా లెక్కగడతారో తెలుసుకుందామని మేము వారిని తిరిగి లేపాము.[12]

ثُمَّ بَعَثْنٰهُمْ لِنَعْلَمَ اَيُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوْٓا اَمَدًا ﴿١٢﴾

13 వారి యదార్ధ గాథను మేము నీకు వివరిస్తున్నాము – తమ ప్రభువును విశ్వసించిన కొంతమంది యువకులు వారు.[13] మేము వారి సన్మార్గంలో వృద్ధినొసగాము.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ ۭ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوْا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنٰهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

అవలంబించే సత్యధర్మాన్ని కాపాడుకునే ఉద్దేశ్యంతో వారు పర్వతగుహలో ఆశ్రయం పొందారు. గుహవారి ఈ వృత్తాంతం యువతరానికి గొప్ప గుణపాఠం వంటిది. విచ్చలవిడితనం, వ్యర్ధ వ్యసనాలకు గురవుతున్న నేటి నవయువకులు ఈ వృత్తాంతం నుండి నీతిని గ్రహించి, తమ శక్తియుక్తులను దైవప్రీతిని పొందే మార్గంలో వెచ్చిస్తే ఎంత బావుండు!

11. అంటే బయటి రణగొణ ధ్వనుల మూలంగా వారికి నిద్రాభంగం కలగరాదన్న ఉద్దేశంతో వారి కర్ణపుటాలపై పొరలు కప్పి ఉంచాం. దాంతో వారు గాఢ నిద్రలోకి జారుకున్నారు.

12. రెండు వర్గాలంటే విభేదించే వారని భావం. ఈ రెండు వర్గాల వారు ఆ కాలానికి చెందినవారూ కావచ్చు లేక మహాప్రవక్త (సఅసం) కాలంలో విభేదించుకున్న విశ్వాసులు – అవిశ్వాసులూ కావచ్చు. అసలు గుహలో ఆశ్రయం పొందిన యువకుల్లోనే రెండు రకాల అభిప్రాయాలు వ్యక్తమయ్యాయనీ, తాము ఇంత సమయం నిద్రపోయామని ఒక వర్గం అంటే, మరో వర్గం తాము అంతకంటే చాలా తక్కువ సమయమే నిద్రపోయి ఉంటాం అని అభిప్రాయపడిందని కొందరంటారు.

13. వివరంగా వారి వృత్తాంతం ఇది : ఈ యువకులు క్రైస్తవ మతస్థులని కొందరు భావిస్తున్నారు. ఏసుక్రీస్తు (హజ్రత్ ఈసా – అలైహిస్సలాం)కి పూర్వం వారని మరికొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. హాఫిజ్ ఇబ్నె కసీర్ ఈ రెండవ అభిప్రాయం వైపుకు మొగ్గారు. ఆయన ప్రకారం పూర్వం దిఖియానూస్ అనే రాజు ఒకడుండేవాడు.

وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اِذْ قَامُوْا فَقَالُوْا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَنْ نَّدْعُوَا۟ مِنْ دُوْنِهٖۤ اِلٰهًا لَّقَدْ قُلْنَاۤ اِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾

14 వారు లేచి నిలబడి[14] ఈ ప్రకటన చేసినప్పుడు మేము వారి హృదయాలకు దృఢత్వాన్ని కలుగజేశాము;[15] "భూమ్యాకాశాలకు ప్రభువైనవాడే మా ప్రభువు. మేము ఆయన్ని తప్ప వేరొక ఆరాధ్య దైవాన్ని పిలవటమన్నది జరగని పని. ఒకవేళ మేము గనక అలా చేస్తే ఎంతో దుర్మార్గపు మాటను పలికిన వారమవు తాము."[16]

అతడు బహుదైవారాధన వైపుకు, జాతరల వైపుకు ప్రజల్ని పురికొల్పేవాడు. అయితే దేవుడు ఒక్కడేనన్న సత్యాన్ని అల్లాహ్ ఈ కొద్దిమంది యువకులలో నూరిపోశాడు. భూమ్యాకాశాలను సృష్టించినవాడు, సమస్త జగతిని పోషిస్తున్నవాడే తమ నిజ దైవం కాగలడని వారు వాదించసాగారు. ఖుర్‌ఆన్‌లో **"ఫిత్‌యతున్"** (فِتْيَةٌ) అనే పదం ఉపయోగించ బడింది. దీనిద్వారా వారి సంఖ్య 9 లేక అంతకంటే తక్కువే ఉండి ఉంటుందని బోధపడుతుంది (ఎందుకంటే 'ఫిత్‌యతున్' అన్నది 9 లోపు సంఖ్యను సూచించే బహువచనం). వారంతా ప్రజా బాహుళ్యం నుంచి వేర్పడి – ప్రత్యేకంగా ఒకచోట చేరి–ఒక్కడైన సృష్టికర్తను ఆరాధించేవారు. వారి ఏకదైవారాధన సమాజంలో చర్చనీయాంశంగా మారింది. అలా అలా ఆ విషయం రాజుగారి చెవుల్లో కూడా పడింది. అతడు తన అధికారుల చేత వాళ్ళను రాజదర్బారుకు పిలిపించి విచారించాడు. వారు తమ అంతరాత్మ ప్రబోధాన్ని నిర్భీష్టంగా చాటిచెప్పారు. అయితే పరిస్థితులు వారికి ఏమాత్రం అనుకూలంగా లేవు. ఒకవైపు బహుదైవారాధకులైన తమ జాతి జనుల విరోధం, మరోవైపు రాజుగారి భయం, అందువల్ల వారు తాము నమ్మిన ధర్మాన్ని కాపాడుకునేందుకు ఒక పర్వత గుహలో తలదాచుకున్నారు. అప్పుడు అల్లాహ్ వారిని గాఢమైన నిద్రకు లోనుచేశాడు. దాదాపు 309 సంవత్సరాలు వారు ఆ నిద్రావస్థలో ఉన్నారు.

14. మూలంలో **'ఖామూ'** (قَامُوْا) అని వచ్చింది. ఇది ఖియామ్ నుంచి ఏర్పడిన పదం. 'నిలబడటం' అని దాని అర్థం. అయితే 'నిలబడటం' అంటే ఇక్కడ దాని భావం ఏమిటి? చాలామంది ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతల దృష్టిలో ఇక్కడ నిలబడటం అంటే రాజు వారిని పిలిచి విచారించినప్పుడు, వారు రాజు ముందు ధైర్యంగా నిలబడి సత్యాన్ని నిర్భీష్టంగా వెల్లడించటం అని అర్థం. అయితే ఆ యువకులు నగరానికి వెలుపల నిలబడి, అల్లాహ్ తరఫు నుంచి తమ మనసుల్లో కలిగిన తౌహీద్ (ఏకదైవారాధన

هٰٓؤُلَآءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖٓ اٰلِهَةً ۭ لَوْلَا يَاْتُوْنَ عَلَيْهِمْ
بِسُلْطٰنٍۢ بَيِّنٍ ۭ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۝١٥

15 “ఆయన్ని వదలి ఇతరులను ఆరాధ్య దైవాలుగా చేసుకున్న మన జాతి వారు వారి దైవత్వానికి సంబంధించిన స్పష్టమైన ప్రమాణాన్ని ఎందుకు తీసుకురావటం లేదు? అల్లాహ్‌కు అబద్ధాన్ని అంట గట్టేవాడికన్నా ఎక్కువ దుర్మార్గుడెవ డుంటాడు?

وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوْهُمْ وَمَا يَعْبُدُوْنَ اِلَّا اللّٰهَ فَاْوٗٓا اِلَى الْكَهْفِ
يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِّنْ رَّحْمَتِهٖ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِّنْ اَمْرِكُمْ مِّرْفَقًا ۝١٦

16 “ఇప్పుడు మీరు వాళ్ళతోనూ, అల్లాహ్‌ను గాకుండా వారు పూజిస్తున్న ఇతర దైవాలతోనూ తెగత్రెంపులు చేసు కున్నారు. ఇక ఇప్పుడు ఏదన్నా గుహ లోకి పోయి కూర్చోండి.[17] మీ ప్రభువు మీపై తన కారుణ్యాన్ని విస్తరింపజేస్తాడు. మీ కార్యసిద్ధికై సౌలభ్యాన్ని సమకూరు స్తాడు.”

భావాలను) పరస్పరం ఉపదేశించుకున్నారనీ, ఖుర్‌ఆన్‌లోని ‘నిలబడటం’ అన్న పదం ఆ సంఘటననే సూచిస్తున్నదని మరికొంతమంది పండితులు వ్యాఖ్యానించారు.

15. అంటే ధర్మరక్షణ కోసం తమ ఇల్లూ వాకిలినీ, బంధుమిత్రులను వదలి వలసపోవ డానికి సిద్ధమైనపుడు మేము వారి హృదయాలకు స్థిరత్వాన్ని ప్రసాదించాము. వారిని వజ్రసంకల్పులుగా చేశాము. సత్యాన్ని నిర్భయంగా, నిర్దిష్టంగా ప్రకటించే గుండె ధైర్యాన్ని ఇచ్చాము. వారి హృదయాలలో దృఢ విశ్వాసాన్ని ప్రోది చేశాము.

16. **‘షతతా’** (شَطَطًا) అంటే అవాస్తవం, అబద్ధం, హద్దుమీరిన అని అర్థం.

17. మానసికంగా మనం ఎలాగూ మన జాతి వారికి దూరం అయిపోయాము. ఇప్పుడు భౌతికంగా కూడా వారితో సంబంధాలు త్రెంచుకోవటం మంచిది అని గుహవాళ్లు పరస్పరం చెప్పుకున్నారు. ఈ సమాలోచన తరువాత వారంతా ఒక గుహలోకి పోయి తలదాచుకున్నారు. నవ పథాన పురోగమిస్తున్న ఈ యువతరం కనిపించకపోయేసరికి ఆ జాతి ప్రజలు వాళ్ళను వెతకటం మొదలెట్టారు. కాని ఫలితం శూన్యం. ఎందుకంటే వారిప్పుడు సూక్ష్మద్రష్ట అయిన అల్లాహ్ రక్షణలో విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నారు. అంతిమ దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం)ను మక్కా అవిశ్వాసులు వెతుక్కుంటూ సౌర్ గుహ వరకూ వచ్చి తిరిగి వెళ్ళినట్లే వారు కూడా ఆ పరిసరాలన్నీ వెతికారు. కాని గుహలోకి పోలేదు.

17 సూర్యుడు ఉదయిస్తున్నప్పుడు వారి గుహకు కుడిప్రక్కకు ఒరిగిపోవటాన్ని, అస్తమించే సమయంలో వారికి ఎడమ ప్రక్కకు జరిగిపోవటాన్ని నువ్వు చూస్తావు. వారేమో ఆ గుహలోని విశాలమైన స్థలంలో ఉన్నారు.[18] ఇది అల్లాహ్ సూచనల్లోనిది.[19] అల్లాహ్ సన్మార్గం చూపినవాడు మాత్రమే సన్మార్గాన ఉంటాడు. మరి ఆయన పెడత్రోవ పట్టించిన వానిని ఆదుకుని మార్గదర్శకత్వం వహించే వాడెవడినీ నీవు పొందలేవు.[20]

وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَت تَّزَاوَرُ عَن كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ
وَإِذَا غَرَبَت تَّقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِّنْهُ ذَٰلِكَ
مِنْ آيَاتِ اللَّهِ مَن يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَن يُضْلِلْ
فَلَن تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُّرْشِدًا ﴿١٧﴾

18 వారు మేల్కొని ఉన్నారని నువ్వు భావిస్తావు. కాని వారు నిద్రపోతూ ఉంటారు.[21] మేమే వారిని కుడి ప్రక్కకూ, ఎడమ ప్రక్కకూ ఒత్తిగిలి పడుకునేలా చేస్తూ ఉన్నాము.[22] వారి కుక్క కూడా

وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ
وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُم بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ

18. సూర్యుడు ఉదయించేవేళ ఆ గుహకు కుడి ప్రక్కనుంచి సాగిపోయేవాడు. అస్తమించే సమయంలో గుహకు ఎడమ ప్రక్కకు ఒరిగిపోతాడు. అంచేత వారిపై ఎండ పడేది కాదు. మరి చూడబోతే వాళ్లు గుహ లోపల – చాలా విస్తారమైన స్థలంలో – విశ్రాంతి పొందుతున్నారు. **'ఫజ్‌వతున్'** (فَجْوَةٍ) అంటే విశాలమైన స్థలం అని అర్థం.

19. అది సువిశాలమైన స్థలమైనప్పటికీ, దానిపై ఎండపడకుండా ఉండేలా సూర్యుడు కుడి ఎడమలకు వాలిపోవటం ముమ్మాటికీ అల్లాహ్ సూచనే.

20. ఉదాహరణకు ఆ జాతి ప్రజలే. చక్రవర్తి సమేతంగా ఆ జాతి జనులు సన్మార్గానికి నోచుకోలేకపోయారు. వారిని ఎవరూ దారికి తీసుకురాలేకపోయారు.

21. వారు మేల్కొని ఉన్నారని అనుకోవటానికి కారణం వారి కళ్లు తెరచుకుని ఉండటమే. మేల్కొని ఉండేవారు ఎలా ఉంటారో వారు కూడా సరిగ్గా అలాగే ఉన్నారు. పదే పదే అటూ యిటూ ఒత్తిగిలుతూ ఉండటం మూలంగా వారు మేల్కొని ఉన్నారనిపించేదని మరికొంతమంది చెబుతారు.

22. వారు ఆ విధంగా అటూ యిటూ దొర్లటంలో కూడా గొప్ప పరమార్థం ఉంది. ఆ ఏర్పాటు గనక జరిగి ఉండకపోతే నేల (మట్టి) వారిని తినేసేది. వారి శరీరాలు కుళ్ళిపోయేవి.

عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَّلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿١٨﴾

గుహ ముఖద్వారం వద్ద తన ముందు కాళ్ళను చాపి (కూర్చుని) ఉండేది. ఒకవేళ నువ్వు వారిని తొంగిచూస్తే, వెనుతిరిగి పారిపోబోతావు. వారి గాంభీర్యం నిన్ను భయకంపితుణ్ణి చేస్తుంది.[23]

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنٰهُمْ لِيَتَسَآءَلُوْا بَيْنَهُمْ ۚ قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ
كَمْ لَبِثْتُمْ ۚ قَالُوْا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۚ قَالُوْا رَبُّكُمْ
اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ ۚ فَابْعَثُوْٓا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهٖٓ

19 ఇదే విధంగా – వారు పరస్పరం ప్రశ్నించుకోవటానికి మేము వారిని లేపి కూర్చోబెట్టాము.[24] వారిలో ఒకతను "మీరు ఎంతసేపు ఇక్కడ విశ్రమించి ఉంటారు?" అని అడగ్గా, "ఒక రోజో లేక ఒక రోజుకన్నా తక్కువ సమయమో ఉండి ఉంటాం"[25] అని వారు సమాధానమిచ్చారు. మళ్లీ ఇలా చెప్పారు: "మీరు ఎంతసేపు ఉన్నారన్న విషయం మీ ప్రభువుకే బాగా తెలుసు.[26] సరే, ఇప్పుడు ఈ వెండి (నాణెము)ని ఇచ్చి, మీలో ఒకరిని పట్టణానికి పంపండి – అతను

23. ఎవరూ వారి దగ్గరకు వెళ్ళకుండా ఉండటానికి అల్లాహ్ తరఫున జరిగిన అపురూపమైన రక్షణా ఏర్పాటు ఇది.

24. ఏవిధంగా మేము వారిని మా శక్తితో నిద్రపుచ్చామో అదేవిధంగా 309 సంవత్సరాల తరువాత వారిని మేల్కొలిపాము. వారు నిద్రపోయినప్పుడు ఎలా ఉన్నారో మెలకువ వచ్చిన తరువాత కూడా అలాగే ఉన్నారు. అందుకే వారు పరస్పరం ప్రశ్నించుకోసాగారు...

25. వారు ఉదయం పూట గుహలో ప్రవేశించారు. మెలకువ వచ్చినప్పుడు సూర్యాస్తమయం కాబోతోంది. అందువల్ల తాము మహా అయితే ఒక దినమో లేక అంతకన్నా తక్కువ సమయమో నిద్రపోయి ఉంటామని అనుకున్నారు.

26. అయితే సుదీర్ఘకాలం నిద్రావస్థలో ఉండటం మూలంగా వారు ఖచ్చితంగా చెప్పలేకపోయారు. అందుకే వాళ్లు ఆ వ్యవహారాన్ని దైవానికే వదలిపెట్టారు. ఖచ్చితంగా తాము ఎంతసేపు నిద్రపోయిందీ అల్లాహ్‌కే తెలుసు అని చెప్పి తమ విజ్ఞతను చాటుకున్నారు.

إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنظُرْ أَيُّهَا أَزْكَىٰ طَعَامًا فَلْيَأْتِكُم بِرِزْقٍ مِّنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٩﴾

వెళ్ళి అత్యంత పరిశుద్ధమైన భోజనం ఏదో కనుక్కుని,[27] అందులో నుంచి మీకోసం తినటానికి తీసుకువస్తాడు. అయితే అతను మృదువుగా, జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలి. మీ జాడ ఎవరికీ తెలియనివ్వకూడదు.[28]

إِنَّهُمْ إِن يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَن تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٢٠﴾

20 "వారు గనక మిమ్మల్ని పట్టుకున్నారంటే మీపై రాళ్ళయినా రువ్వుతారు లేదా మిమ్మల్ని తమ మతంలోకైనా తిరిగి రప్పించుకుంటారు. (అదే గనక జరిగితే) మీరెన్నటికీ సాఫల్యం పొందలేరు."[29]

وَكَذَٰلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ

21 ఈ విధంగా అల్లాహ్ వాగ్దానం సత్యమనీ, ప్రళయం (సంభవించటం)లో సందేహానికి తావులేదని ప్రజలు తెలుసుకోవటానికి[30] మేము వారి పరిస్థితిని గురించి ప్రజలకు తెలియజేశాము.[31] మరి

27. మెలకువ రాగానే ఆకలి వేసింది. అది మానవ సహజం. మానవ అవసరాలలో అత్యంత ముఖ్యమైనది. అందుకే భోజనం గురించి ఆలోచించసాగారు.

28. తెలివిగా, చాకచక్యంగా మసలుకోవాలని వారు తాకీదు చేయటం అర్థం చేసుకోదగిన విషయమే. ఎందుకంటే తమ జాడను ఎవరయినా పసిగట్టారంటే కథ అడ్డం తిరుగుతుంది. తమ లక్ష్యం ప్రమాదంలో పడుతుంది.

29. తాము ఇంత ప్రయాసపడిందీ, ఇన్ని బాధలు భరించింది ధర్మరక్షణ కోసమే కదా! మరి ఇప్పుడు తమ ఉనికి గురించి తమ జాతి వారికి తెలిస్తే ఎలా? వారు తమను బలవంతంగా తీసుకుపోయి తమ తాతముత్తాతల మతంలో చేర్పిస్తారు. ఒకవేళ అదేగనక జరిగితే మనం ప్రాపంచికంగానూ, పారలౌకికంగానూ నష్టపోతాము.

30. ప్రళయం రావటం తథ్యం అనీ, మరణానంతర జీవితం సత్యమని తెలుసుకోగోరే వారికి ఈ గుహవారి వాస్తవ గాథలో గొప్ప సూచన ఉంది. సత్య తిరస్కారులకు కూడా ఈ గాథలో గొప్ప గుణపాఠం ఉంది.

31. అంటే మేము వారిని నిద్రపుచ్చి మేల్కొల్పినట్లే, వారి వృత్తాంతం గురించి జనులకు తెలియపరచాము. ఆ విషయం ఎలా తెలిసింది ప్రజలకు? అంటే ఒక కథనం

بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا ۖ رَّبُّهُمْ
أَعْلَمُ بِهِمْ ۚ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ
لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴿٢١﴾

వారేమో అప్పుడు[32] ఈ వ్యవహారంలో పరస్పరం తర్జనభర్జన చేసుకోసాగారు – "వీరి గుహపై ఒక కట్టడం కట్టండి"[33] అని కొందరన్నారు. వీరి సంగతి వీరి ప్రభువుకే బాగా తెలుసు.[34] వీళ్ల వ్యవహారంలో పైచేయిగా ఉన్నవారు మాత్రం ఇలా అన్నారు: "మేము వీళ్లు ఉన్నచోట ఒక ఆరాధనాలయం కడతాము."[35]

ప్రకారం గుహవాసుల్లోని ఒక వ్యక్తి వెండి నాణెం తీసుకుని ఆహార పదార్థాల కోసం పట్నంలోకి వెళ్ళాడు. కాని 309 సంవత్సరాల క్రితం చెలామణీలో ఉన్న నాణెం చూపెట్టేసరికి దుకాణం యజమానికి అనుమానం వచ్చింది. అతను మరో వ్యక్తికి ఆ నాణాన్ని చూపెట్టాడు. అతను కూడా ఆశ్చర్యపోయాడు. అందరూ ఆ యువకుణ్ణి గుచ్చి గుచ్చి ప్రశ్నించసాగారు. తాను అదే పట్టణానికి చెందిన వ్యక్తిననీ, నిన్నంటే నిన్ననే ఈ పట్టణం విడిచివెళ్ళాననీ అతను స్థిరంగా చెప్పాడు. కాని ఆ 'నిన్న'కు మూడు శతాబ్దాలు గడిచిపోయాయి. ప్రజలు ఎలా నమ్ముతారు? బహుశా ఇతనికి నిధులు దొరికి ఉంటాయనీ, వాటిని చెల్లించుకోవటానికే ఈ విధంగా చెబుతున్నాడని వారికి అనుమానం వచ్చింది. అలా అలా ఈ విషయం రాజ్యాధికారి వరకూ చేరింది. విచారణ జరిగిన తరువాత అతని సహాయంతో ఆ రాజ్యాధికారి ఆ గుహవరకూ చేరుకున్నాడు. వజ్ర సంకల్పులైన ఆ యువకులను చూశాడు. అనంతరం అల్లాహ్ ఆ గుహలోనే – నిద్రావస్థలోనే – వారికి మరణమొసగాడు (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

32. ప్రళయదినం పట్ల, మరణానంతర జీవితం పట్ల వారు వాదోపవాదాలు జరుపుకుంటుండగా మేము ఈ వాస్తవ గాథను వారి దృష్టికి తెచ్చాము అని ఒక భావం. మూలంలోని **'ఇజ్'** (إِذْ) అన్న పదానికి 'ఆ సంఘటనను జ్ఞాపకం చేసుకోండి' అన్న అర్థం కూడా వస్తుంది.

33. ఈ మాటలన్నది ఎవరు? అప్పటి విశ్వాసులు ఇలా పలికారని కొందరు భావిస్తున్నారు. రాజ్యాధికారి, అతని సలహాదారులు ఈ విధంగా అన్నారని మరికొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. రాజ్యాధికారి తన సహచరులతో కలసి ఆ గుహ దగ్గరకు వెళ్ళాడు. వారిని పరామర్శించాడు. అనంతరం అల్లాహ్ వారిని అదే స్థలంలో నిద్రకు లోనుచేశాడు. అప్పుడు రాజ్యాధికారి "ఈ యువకుల రక్షణ నిమిత్తం ఒక కట్టడాన్ని నిర్మించండి" అని ఆదేశించాడు.

34. పరస్పరం వాదులాడుకుంటున్న వాళ్లనుద్దేశించి, "వారి సంగతి వారి ప్రభువుకే బాగా తెలుసు" అని అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు.

35. వాదోపవాదాలలో గెలిచిన వారెవరు? విశ్వాసులా? లేక అవిశ్వాసులా? 'విశ్వాసులు'

22 "వాళ్లు ముగ్గురు, నాల్గోది వారి కుక్క" అని కొందరంటారు. "వారు అయిదు గురు. ఆరోది వారి కుక్క"[36] అని మరి కొందరంటారు. వారు తమకు తెలియని విషయంలో ఊహాగానాలు చేస్తున్నారు.[37] "వారు ఏడుగురు, ఎనిమిదోది వారి కుక్క"[38] అని ఇంకా కొంతమంది అంటారు. "వారి సంఖ్య గురించి నా ప్రభువు బాగా ఎరుగు. వారి సంఖ్య గురించి బహుకొద్ది మందికి మాత్రమే

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ
سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ
كَلْبُهُمْ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ

అని అల్లామా షౌకానీ అభిప్రాయపడగా, 'అవిశ్వాసులు' అని ఇబ్నె కసీర్ అభిప్రాయ పడ్డారు. ఎందుకంటే విశ్వాసులు ఇలాంటి సలహాలు ఇవ్వరు. సజ్జనుల సమాధులపై ఆరాధనాలయాలు కట్టడం అల్లాహ్‌కు సుతరామూ ఇష్టం లేదు. "అల్లాహ్ యూదులను, క్రైస్తవులను శపించుగాక! వారు తమ ప్రవక్తల, పుణ్యపురుషుల సమాధులను ఆరాధనాలయాలుగా చేసుకున్నారు" అన్న మహనీయ ముహమ్మదు (సఅసం) ప్రవచనం ఈ సందర్భంగా గమనార్హం (బుఖారీ – కితాబుల్ జనాయెజ్; ముస్లిం – కితాబుల్ మసాజిద్....). ద్వితీయ ఖలీఫా హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) పరిపాలనా కాలంలో ఇరాక్‌లో హజ్రత్ దానియేల్ (అలైహిస్సలాం) సమాధి కనుగొనబడింది. అయితే దాన్ని ఇతర సమాధుల మాదిరిగా కనుమరుగు చేయమని ఆయన ఆజ్ఞాపించారు. ఫలానా సమాధి ప్రవక్త సమాధి అని తెలిస్తే ప్రజలు దానిపట్ల అతిశయిల్లుతారన్న ఉద్దేశంతో ఆయన అలా చెప్పారు. (తఫ్‌సీర్ ఇబ్నె కసీర్)

36. గుహవారు అసలు ఎంతమంది? అన్న విషయంలో మహాప్రవక్త (స) కాలం నాటి విశ్వాసులు – అవిశ్వాసులలో వాదులాట జరిగేది. ముఖ్యంగా గ్రంథ జ్ఞానం గలవారు (యూదులు, క్రైస్తవులు) ఈ వ్యవహారంలో లేనిపోని ప్రశ్నలు గుప్పించేవారు.

37. వాస్తవానికి ఆ విషయానికి సంబంధించిన నిజజ్ఞానం వారిలో ఎవరికీ లేదు. అంచనాలపై కబుర్లు చెబుతున్నారు. కాకిలెక్కలు వేస్తున్నారు. చూడకుండా రాయి విసరటం లాంటిదే ఇది కూడా.

38. ఇక్కడ మూడు వర్గాల అభిప్రాయాలు ప్రస్తావనకు వచ్చాయి. మొదటి రెండు వర్గాల అభిప్రాయాలను ఊహాగానాలు (రజ్‌మమ్ బిల్ గైబ్)గా, బేరీజులుగా ఖరారుచేసిన తరువాత, మూడవ వర్గం అభిప్రాయాన్ని ప్రస్తావించటాన్నిబట్టి ఇది ప్రమాణ బద్ధమైనదనీ, వాస్తవానికి వారి సంఖ్య అంతేనని (అంటే వారు ఏడుగురు అని) కొంతమంది ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు పేర్కొన్నారు (ఇబ్నె కసీర్).

తెలుసు”[39] అని వారికి చెప్పు. కాబట్టి నువ్వు వారి విషయంలో స్థూలంగా మాత్రమే వాదించు.[40] ఇంకా (గుహ) వారిని గురించి వీళ్ళలో ఎవరినీ అడగకు.[41]

فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَآءً ظَاهِرًا وَّلَا تَسْتَفْتِ فِيهِم مِّنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾

23 ఏ విషయంలోనయినాసరే “రేపు నేను ఈ పని చేస్తాను” అని ఎట్టిపరిస్థితిలోనూ చెప్పకు.

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَاْىْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾

24 అయితే “అల్లాహ్ తలిస్తే చేస్తాను (ఇన్షాఅల్లాహ్)” అని అనాలి.[42] మరచి

إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ وَٱذْكُر رَّبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰٓ

39. కొంతమంది ప్రవక్త ప్రియసహచరులు (రజి), “గుహవారి సంఖ్య ఎంత? అన్న విషయం తెలిసిన బహుకొద్దిమందిలో మేమూ ఉన్నాం, మూడవ మాటలో అభిప్రాయపడినట్లు వారు ఏడుగురు మాత్రమే” అని చెప్పేవారు. (ఇబ్నె కసీర్)

40. అంటే ‘వహీ’ ద్వారా నీకు తెలియజేయబడిన విషయాలకే నువ్వు పరిమితం అయి ఉండాలి. లేదా సంఖ్యా నిర్ధారణ విషయంలో వాదోపవాదాలకు, తర్జనభర్జనలకు తావు కల్పించకూడదు. ఈ నిర్ధారణకు ఎలాంటి ఆధారమూ లేదు అని మాత్రం చెప్పి ఊరుకో.

41. పరస్పరం వాదోపవాదాలకు దిగిన వారిలో ఎవరినీ ఈ విషయం గురించి అడగకు. ఎందుకంటే చెప్పేవానికి అడిగే వానికన్నా ఎక్కువ జ్ఞానం ఉంటేనే కదా సరైన సమాధానం లభించేది! కాని యిక్కడ వ్యవహారం తద్భిన్నంగా ఉందాయె! (ఓ ప్రవక్తా!) నీవద్ద ఎంతో కొంత ‘వాస్తవ జ్ఞాన’ సాధనముంది (అంటే నీకు వహీ ద్వారా నిజానిజాలు తెలియజేయబడుతూ ఉంటాయి). కాని ఇతరుల వద్ద ఈ విషయ పరిజ్ఞానం అసలే లేదు. వారు కేవలం అంచనాలపై ఆధారపడుతున్నారు. ఊహాలోకాల్లో విహరిస్తున్నారు.

42. ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల కథనం ప్రకారం యూదులు మహాప్రవక్త (స)కు మూడు ప్రశ్నలు వేశారు. 1. ‘ఆత్మ’ (రూహ్) వాస్తవికత ఏమిటి? 2. అస్హాబె కహఫ్ (గుహవారు) ఇంతకీ ఎవరు? 3. జుల్ఖర్నైన్ ఎవరు? ఈ మూడు ప్రశ్నలే ఈ సూరా అవతరణకు కారణభూతమైనాయి. “నేను మీకు రేపు సమాధానం ఇస్తాను” అని మహాప్రవక్త(స) చెప్పారు. కాని ఆనాటి నుంచీ 15 రోజుల దాకా దైవదూత జిబ్రయీల్ దైవసందేశాన్ని తీసుకురాలేదు. ఆ తరువాత దైవసందేశం అవతరించింది – “ఇన్షా అల్లాహ్” అని చెప్పాలని అల్లాహ్ ఆయనకు ఆజ్ఞాపించాడు. ఆయతులోని ‘రేపు’ అనేమాట భవిష్యత్తుకు వర్తిస్తుంది. అంటే భవిష్యత్తులో ఎప్పుడు ఏ పనిచేయాలని సంకల్పించుకున్నా లేక

أَنْ يَهْدِيَنِ رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا ﴿٢٤﴾

పోయినప్పుడల్లా నీ ప్రభువును స్మరించు.[43] "నా ప్రభువు దీనికన్నా సన్మార్గానికి దగ్గరగా ఉండే విషయం వైపుకు నాకు దారి చూపిస్తాడన్న ఆశ వుంది"[44] అని చెబుతూ ఉండు.

وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٥﴾

25 వారు తమ గుహలో మూడు వందల సంవత్సరాలు ఉన్నారు. మరో తొమ్మి దేండ్లు అదనం.[45]

వాగ్దానం చేసినా "దైవం తలిస్తే..." అని తప్పకుండా చెప్పాలి. ఎందుకంటే ఏ పని గురించి మనిషి తన సంకల్పాన్ని ప్రకటిస్తున్నాడో అందులో దైవాభిమతం ఏమిటో, ఆ మేరకు దేవుడు అతనికి సద్బుద్ధిని ప్రసాదిస్తాడో లేదో కూడా అతనికి తెలీదు.

43. అంటే వాగ్దానం చేసే సమయంలో లేక మాట్లాడే సమయంలో 'ఇన్షా అల్లాహ్' అని అనటం మరచిపోతే, ఆ సంగతి జ్ఞాపకం రాగానే 'ఇన్షా అల్లాహ్' అని పలకాలి. లేదా అల్లాహ్ను స్తుతించాలి. ఆయన పవిత్రతను కొనియాడాలి. క్షమాపణకై ఆయన్ని వేడుకోవాలి.

44. అంటే ఏ పనిచేయాలని నేను సంకల్పించుకున్నానో, ఏ ఉద్దేశాన్నయితే నేను వ్యక్త పరిచానో ఆ విషయంలో అల్లాహ్ నేననుకున్న దానికన్నా ఎక్కువ శ్రేయోదాయకమైన మార్గాన్ని తెరువవచ్చు.

45. ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలలో అత్యధికమంది ఈ పలుకులను అల్లాహ్ పలుకులుగా ఖరారు చేశారు. సూర్యమానం ప్రకారం 300 సంవత్సరాలయితే, చంద్రమానం ప్రకారం 309 సంవత్సరాలవుతాయి.

మరికొంతమంది విద్వాంసుల దృష్టిలో ఈ పలుకులు సంఖ్యా విషయంలో వాదోప వాదాలు చేసుకున్న వారివి. దానికి ఆధారంగా వారు "అక్కడ వారు ఖచ్చితంగా ఎంతకాలం ఉన్నారో అల్లాహ్కు బాగా తెలుసు" అన్న తదుపరి ఆయతును ఉదాహ రిస్తారు.

కాని మెజారిటీ విద్వాంసుల వ్యాఖ్యానం ప్రకారం దీని భావం ఇది : "గ్రంథం కల ప్రజలైనా, మరొకరయినా – తెలియజేయబడిన ఈ 'కాలం' పట్ల విభేదిస్తే, మీకు ఎక్కువ తెలుసా? లేక అల్లాహ్కు ఎక్కువ తెలుసా? అని నువ్వు వారికి చెప్పు. ఆయన 309 సంవత్సరాలని తెలియపరచాడంటే అదే సరైనదని భావించాలి. ఎందుకంటే ఆ యువకులు ఆ గుహలో ఖచ్చితంగా ఎంతకాలం ఉన్నారన్న సంగతి ఆయనకు మాత్రమే తెలుసు.

26 వారికి చెప్పు : “వారు అక్కడ ఖచ్చితంగా ఎంతకాలం ఉన్నారో అల్లాహ్‌కే తెలుసు. భూమ్యాకాశాల రహస్యం ఆయనకు మాత్రమే తెలుసు. ఆయనెంత చక్కగా చూసేవాడు! మరెంత చక్కగా వినేవాడు![46] అల్లాహ్ తప్ప వారిని ఆదుకునే వాడెవడూ లేడు. అల్లాహ్ తన పరిపాలనాధికారంలో (నిర్ణయాలలో) ఎవరినీ భాగస్వామిగా చేర్చుకోడు.”

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوْا ۚ لَهٗ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ اَبْصِرْ بِهٖ وَاَسْمِعْ ۭ مَا لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ ۡ وَّلَا يُشْرِكُ فِيْ حُكْمِهٖٓ اَحَدًا ۝٢٦

27 నీ వద్దకు వహీ ద్వారా పంపబడిన నీ ప్రభువు గ్రంథాన్ని పఠిస్తూ ఉండు.[47] ఆయన వచనాలను మార్చగలవాడెవడూ లేడు. నువ్వు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ ఆయన ఆశ్రయం తప్ప వేరే ఆశ్రయాన్ని పొందజాలవు.[48]

وَاتْلُ مَآ اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ ۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ ڟ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُوْنِهٖ مُلْتَحَدًا ۝٢٧

28 తమ ప్రభువును ఉదయం, సాయంత్రం వేడుకుంటూ, ఆయన ప్రసన్న

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ

46. ఇది కూడా అల్లాహ్ పరిజ్ఞానానికీ, అజమాయిషీకి సంబంధించిన మరింత వివరణ.

47. ఆ మాటకొస్తే ఇది సర్వసాధారణమైన ఆజ్ఞయే. ఏ విషయం నీవద్దకు పంపబడినా దాన్ని పఠనం చేసుకో. ప్రజలకు దాని గురించి బోధపరచు అని అల్లాహ్ తన ప్రవక్త (సఅసం)కు తెలియజేశాడు. అయితే గుహవారి గాథ ముగింపు సందర్భంగా– ప్రత్యేకంగా – ఆజ్ఞాపించటాన్నిబట్టి అవగతమయ్యేదేమిటంటే, గుహవారి విషయంలో జనులు ఎవరెన్ని విధాలుగా చెప్పుకుంటూ తిరిగినా, అల్లాహ్ తన గ్రంథంలో వాళ్ల గురించి ఏ మేరకు విడమరచి చెప్పాడో అదే సరైనది, ప్రామాణికమైనది. అంతవరకే నువ్వు జనులకు చదివి వినిపించు. అంతకుమించి ఇతరత్రా విషయాలను పట్టించుకోకు.

48. ఒకవేళ నువ్వు గనక ఈ విషయాలను విడమరచి చెప్పటానికి వెనుకంజవేసినా, విముఖత చూపినా లేక నీ ప్రభువు నుండి అందజేయబడిన వచనాలలో నువ్వు మార్పులు చేర్పులు చేసినా అల్లాహ్ పట్టునుంచి నిన్ను రక్షించేవాడెవడూ ఉండడు. ఈ విషయం అంతిమ దైవప్రవక్త (స) నుద్దేశించి చెప్పినప్పటికీ వాస్తవానికి ఇది ఆయన అనుచర సమాజానికి కూడా వర్తిస్తుంది.

وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ
تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا
قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

తను చూరగొనే ప్రయత్నంలో ఉన్నవారి సహచర్యం పట్ల నీ మనసును సంతృప్త పరచుకో. జాగ్రత్త! వారి నుంచి నీ దృష్టిని మరల్చుకోకు.[49] ప్రాపంచిక జీవితపు అందాలను నీవు కోరుకుంటావేమో![50] చూడు! ఎవరి హృదయాన్ని మేము మా ధ్యానం పట్ల నిర్లక్ష్యానికి లోనుచేశామో, ఎవడు తన మనోవాంఛల వెనుక పరుగులు తీస్తున్నాడో, ఎవడి పని తీరు మితిమీరి పోయిందో[51] అతనికి విధేయత చూపకు.

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ

29 ఈ విధంగా ప్రకటించు : (ఆసాంతం) సత్యం(తో కూడుకున్న ఈ ఖుర్ఆన్) మీ

49. ఇంతకుముందు అల్ అన్ఆమ్ సూరా (52)లో కూడా ఈ నిరుపేదల ప్రస్తావన వచ్చింది. వారు పేదవారైనప్పటికీ దైవధర్మాన్ని, మహాప్రవక్త (స) సహచర్యాన్ని ఎంతగానో కోరుకునే అభిమానధనులు. అయితే వారున్న సమావేశంలో వారితో కలసి కూర్చోవటానికి ఖురైషు కులీనులు ఎంతమాత్రం ఇష్టపడేవారు కాదు. హజ్రత్ సాద్ బిన్ అబీ వక్కాస్ (రజి) ఇలా తెలిపారు: మేము మొత్తం ఆరుగురం దైవప్రవక్త (సఅసం) దగ్గర కూర్చొని ఉన్నాం. నేను గాకుండా బిలాల్, ఇబ్నె మస్‌వూద్, హుజలీ తెగకు చెందిన ఒక వ్యక్తి, మరో ఇద్దరు సహాబీలు ఉన్నారు. అప్పుడు మక్కాకు చెందిన కురైషు కులీనులు అక్కడకు వచ్చి, "కాస్త వీళ్ళందరినీ బయటికి పంపిస్తే మేము మీ ఎదుట కూర్చుని మీ బోధనను వింటాం" అని కోరారు. సరే! మంచిదేకదా! కనీసం ఈ విధంగానయినా వారు తన ఉపదేశాన్ని వింటే వాళ్ల హృదయ జగత్తు మారుతుందేమోనని భావించారు మహాప్రవక్త (సఅసం). అయితే ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ అలాంటి పని చేయరాదని అల్లాహ్ తన ప్రవక్తను గట్టిగా హెచ్చరించాడు (సహీహ్ ముస్లిం – ఫజాయెలుస్సహాబా).

50. అంటే నిన్ను అమితంగా అభిమానించే ఈ పేదలను విస్మరించి సమాజంలోని శ్రీమంతులు, కులీనులపై దృష్టిని కేంద్రీకరించకు.

51. మూలంలో **'ఫురుతా'** (فُرُطًا) అనే పదం ఉపయోగించబడింది. ఈ పదం 'ఇఫ్రాత్' అనే మూలపదం నుంచి వచ్చిందనుకుంటే 'హద్దుమీరిపోవటం' అని దానికి భావం. ఒకవేళ 'తఫ్‌రీత్' నుంచి ఏర్పడినదనుకుంటే దానికి 'అతి మితధోరణి' అన్న అర్థం వస్తుంది. అతి మితధోరణి అనర్థదాయకం.

فَلْيَكْفُرْ ۚ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ
سُرَادِقُهَا ۚ وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ
يَشْوِي الْوُجُوهَ ۚ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

ప్రభువు తరఫునుంచి వచ్చింది. కనుక కోరినవారు దీనిని విశ్వసించవచ్చు, కోరిన వారు నిరాకరించవచ్చు. (అయితే సత్యాన్ని నిరాకరించిన) దుర్మార్గుల కోసం మేము అగ్నిని సిద్ధం చేసి ఉంచాము. దాని కీలలు వారిని చుట్టుముడతాయి. ఒకవేళ వారు సహాయం (ఉపశమనం, నీళ్లు) అడిగితే, నూనె మడ్డిలాంటి నీటితో వారికి సహాయం అందజేయబడుతుంది. అది ముఖాలను మాడ్చివేస్తుంది. అత్యంత అసహ్యకరమైన నీరు అది! అత్యంత దుర్భరమైన నివాసం (నరకం) అది!!

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحَٰتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ
أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

30 ఇక విశ్వసించి, సత్కార్యాలు చేసినవారి విషయం – నిశ్చయంగా మేము ఉత్తమ ఆచరణ చేసిన వారి ప్రతిఫలాన్ని వృధా కానివ్వము.[52]

أُولَٰٓئِكَ لَهُمْ جَنَّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَٰرُ
يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا

31 వారికోసం శాశ్వితమైన స్వర్గవనాలున్నాయి. వారి క్రింది నుంచి కాలువలు ప్రవహిస్తూ ఉంటాయి. అక్కడ వారు బంగారు కంకణాలు తొడిగించబడతారు.[53] సన్నగానూ, దళసరిగానూ ఉండే

52. సాధారణంగా నరక యాతనను వర్ణించినప్పుడల్లా, దాంతోపాటే స్వర్గలోక సుఖాలను ప్రస్తావించటం ఖుర్ఆన్ బోధనా శైలికి ఒక నిదర్శనం. నరకయాతన నుంచి అల్లాహ్ శరణు వేడటంతోపాటు, స్వర్గాన్ని పొందాలన్న ఆశ, కోరిక, ఆరాటం ప్రజలలో జనించాలన్నదే దీని ముఖ్యోద్దేశం.

53. దివ్య ఖుర్ఆన్ అవతరించే కాలంలోనూ, అంతకు ముందు కాలంలోనూ రాజులు, తెగల నాయకులు, శ్రీమంతులు తమ చేతులకు బంగారు మురుగులు ధరించేవారు. ఇది అప్పటి ఆచారం. దీనివల్ల సమాజంలో వారి ప్రత్యేకత వ్యక్తమయ్యేది. ఆ విషయాన్నే ఖుర్ఆన్ ప్రస్తావిస్తూ స్వర్గవాసులకు కూడా ఈ వైశిష్ట్యం ప్రాప్తమవుతుందని తెలిపింది.

خُضْرًا مِّنْ سُنْدُسٍ وَّاِسْتَبْرَقٍ مُّتَّكِـِٕيْنَ فِيْهَا عَلَى الْاَرَآئِكِ ؕ نِعْمَ الثَّوَابُ ؕ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ۳۱

సుతిమెత్తని ఆకుపచ్చ రంగుగల పట్టు వస్త్రాలు ధరిస్తారు.[54] వారక్కడ ఆసనాలపై (దిండ్లకు) ఆనుకుని ఆసీనులై ఉంటారు. ఎంత చక్కటి పుణ్యఫలం అది! ఎంత అమోఘమైన విశ్రాంతి నిలయం అది!!

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلًا رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ اَعْنَابٍ وَّحَفَفْنٰهُمَا بِنَخْلٍ وَّجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ۳۲

32 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి ఆ ఇద్దరు వ్యక్తుల ఉదాహరణను కూడా వినిపించు[55] – వారిలో ఒకతనికి మేము రెండు ద్రాక్ష తోటలను ఇచ్చాము. వాటి చుట్టూ ఖర్జూరపు చెట్ల కంచెను నిర్మించాము.[56] ఆ రెంటికీ మధ్య పచ్చని పంట పొలాలను కూడా వొసగాము.[57]

54. **"సుందుసున్"** (سُنْدُسٍ) అంటే పలుచని పట్టువస్త్రమనీ, **"ఇస్తబ్రఖున్"** (اِسْتَبْرَقٍ) అంటే దళసరి పట్టువస్త్రమనీ భావం. ప్రాపంచిక జీవితంలో బంగారు నగలు వేసుకోవటం, పట్టు వస్త్రాలు ధరించటం పురుషులకు నిషేధించబడింది. ఎవరయితే ఈ దైవాదేశాన్ని శిరసావహిస్తూ ఈ నిషిద్ధాంశాలకు దూరంగా ఉంటారో వారికి స్వర్గంలో ఈ వస్తువులన్నీ ప్రాప్తమవుతాయి. స్వర్గవాసులకు ఏ వస్తువూ నిషిద్ధం కాదు. అక్కడ వారు కోరినదల్లా లభిస్తుంది. "ఏ వస్తువుపై మీ మనసు పడినా, మీరు ఏది కోరినా అది స్వర్గంలో ఉంటుంది." (హామీమ్ సజ్దహ్ : 31)

55. ఇంతకీ ఈ ఇద్దరు వ్యక్తులు ఎవరు? ఏ కాలానికి చెందినవారు? అవగాహన నిమిత్తం అల్లాహ్ ఈ ఇరువురు వ్యక్తులను ఉపమానంగా పేర్కొన్నాడా? లేక నిజంగానే ఆ వ్యక్తులిద్దరు ఉండేవారా? ఒకవేళ ఉంటే వారు ఇస్రాయీల్ సంతతికి చెందినవారా? లేక మక్కావాసులా? అన్న విషయంలో ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల మధ్య ద్వంద్వాభిప్రాయాలున్నాయి. మొత్తానికి ఆ ఇద్దరు వ్యక్తుల్లో ఒకతను విశ్వాసి, మరొకతను అవిశ్వాసి.

56. ఒక తోటకు నాలుగువైపులా ప్రహరీగోడ ఉన్నట్లుగానే మేము ఆ ఖర్జూర చెట్ల కంచెను చేశాము. ఆ ఖర్జూర చెట్లు స్వయంగా మంచి దిగుబడులను ఇవ్వటంతోపాటు, ఆ తోటకు ప్రహరీ గోడలా ఉపయోగపడేవి.

57. ఆ రెండు తోటల మధ్య సారవంతమైన నేల కూడా ఉండేది. అందులో ఆహార ధాన్యాలు పుష్కలంగా పండేవి. ఆ విధంగా ఆ రెండు తోటల ద్వారా పండ్లు ఫలాదులు, ఆహార ధాన్యాలు పొంగిపొర్లేవి.

كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ اٰتَتْ اُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِّنْهُ شَيْـًٔا وَّفَجَّرْنَا
خِلٰلَهُمَا نَهَرًا ﴿٣٣﴾

33 ఆ రెండు తోటలూ దిట్టంగా పండాయి. అందులో ఏ లోటూ చేయలేదు.[58] ఇంకా, ఆ రెండు తోటల మధ్య మేము ఒక కాలువను కూడా ప్రవహింపజేశాము.[59]

وَّكَانَ لَهٗ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهٖ وَهُوَ يُحَاوِرُهٗٓ اَنَا
اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَّاَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾

34 మొత్తానికి అతని పంట పండింది. ఒకనాడతను మాటల సందర్భంగా తన స్నేహితునితో,[60] "నేను నీకన్నా ఎక్కువ ధనవంతుణ్ణి. మందీమార్బలం రీత్యా కూడా నీకంటే ఎక్కువ బలవంతుణ్ణే" అని అన్నాడు.[61]

وَدَخَلَ جَنَّتَهٗ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهٖ قَالَ مَآ اَظُنُّ
اَنْ تَبِيْدَ هٰذِهٖٓ اَبَدًا ﴿٣٥﴾

35 ఇలా అతను తన ఆత్మకు అన్యాయం చేసుకున్న స్థితిలో తన తోటలోకి వెళ్ళాడు. ఇలా అన్నాడు: "ఏనాటికైనా ఈ తోట నాశనమై పోతుందని నేననుకోను."

وَّمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَّلَئِنْ رُّدِدْتُّ اِلٰى رَبِّيْ لَاَجِدَنَّ
خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾

36 "ప్రళయ ఘడియ ఆసన్నమవుతుందని కూడా నేను భావించటం లేదు. ఒకవేళ (అలాంటిదేదైనా జరిగి) నేను నా ప్రభువు వద్దకు మరలింపబడినా, నిస్సందేహంగా నేను (ఆ మళ్ళింపు స్థానంలో) ఇంతకన్నా మంచి స్థితిలోనే ఉంటాను."[62]

58. అంటే ఆ తోటలు పండటంలో ఎలాంటి కొరతా చేసేవి కావు. పైగా దిగుబడులు ఇబ్బడిముబ్బడిగా వచ్చేవి.

59. ఆ తోటలకు నీరు సరఫరా చేయటంలో ఆ రైతు ఇబ్బందిపడరాదన్న ఉద్దేశంతో, ఆరు తడి కోసం ఎదురుచూస్తూ ఉండాల్సిన పరిస్థితి రాకూడదన్న ఆలోచనతో నిత్యం గలగలా పారే సెలయేరును కూడా సమకూర్చాము.

60. ఆ తోటల యజమాని అయిన అవిశ్వాసి, తన పొరుగువాడైన విశ్వాసిని ఉద్దేశించి బీరాలు పోయాడు.

61. **"నఫరున్"** (نَفَرٌ) అంటే సంతానం, నౌకర్లు, పాలేర్లు అని భావం.

62. ధనమదంతో వాడి కళ్ళు పొరలు కమ్మాయి. వాడి ఆలోచనలు పెడత్రోవపట్టాయి.

37 అప్పుడు అతని స్నేహితుడు అతనితో మాట్లాడుతూ ఇలా అన్నాడు : "ఏమిటీ, నిన్ను మట్టితో చేసి, ఆ తరువాత వీర్యపు బిందువుతో సృష్టించి, ఆపైన నిన్ను నిండు మనిషిగా తీర్చిదిద్దిన ఆయననే (ఆ ఆరాధ్య దైవాన్నే) తిరస్కరిస్తున్నావా?[63]

قَالَ لَهٗ صَاحِبُهٗ وَهُوَ يُحَاوِرُهٗٓ اَكَفَرْتَ بِالَّذِيْ خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوّٰىكَ رَجُلًا ۝٣٧

మిడిసిపడటంతో పాటు ఊహా లోకాల్లో విహరించసాగాడు. ఏకంగా వాడు ప్రళయ దినాన్నే ధిక్కరించాడు. ఒకవేళ అలాంటిదేదైనా సంభవించినా అక్కడ కూడా తాను ఘనంగా సత్కరించబడతానని బీరాలు పోయాడు. అవిశ్వాసంలో అవధులు మీరిపోయిన వారి నోట ఇలాంటి అహంకారపూరితమైన మాటలే వెలువడతాయి.
1. ఉదాహరణకు: "ఒకవేళ నేను నా ప్రభువు వద్దకు తీసుకుపోబడినా అక్కడ కూడా సుఖాలు నా సొంతమవుతాయి" అని అంటాడు (హామీమ్ సజ్దా – 50).
2. "మా ఆయతులను తిరస్కరించి, (పరలోకంలో కూడా) 'నేను ధనపరంగానూ, సంతానపరంగానూ ఘనంగా అనుగ్రహించబడతాను' అని ప్రగల్భాలు పలికే వ్యక్తిని నువ్వు చూశావా?" (మర్యమ్ – 77).

63. అహంభావంతో కూడిన అతని మాటల్ని విన్న స్నేహితుడు (మోమిన్) అతనికి ఈ విధంగా హితబోధ చేశాడు: "చూడు మిత్రమా! నువ్వు ఏం మాట్లాడుతున్నావో కాస్త ఆలోచించి మాట్లాడు. నువ్వు ఏకంగా సృష్టికర్తనే ధిక్కరిస్తున్నావు. మరి చూడబోతే ఆయనే నిన్ను మట్టితో చేశాడు. ఆ తరువాత నీటి బిందువుతో (రేతస్సు)తో సృజించాడు."

ఆది మానవుడైన ఆదం (అలైహిస్సలాం) మట్టితో సృజించబడటం వల్ల మానవులందరి అసలు మూలం మట్టిగానే భావించబడుతుంది. మరి సమాగమం మూలంగా తండ్రి వెన్నులోనుంచి వెలువడిన వీర్యకణం మాతృ గర్భంలోకి వెళ్ళి ఆగింది. అది నలుసుగా మారింది. నవమాసాలు అక్కడే పెరిగింది. ఆ తరువాత సంపూర్ణ మానవాకారంలో మనిషి తల్లి కడుపును చించుకుని పుడమిపై పాదం మోపాడు.

మరి కొంతమంది విద్వాంసుల దృష్టిలో మానవుడు మట్టితో చేయబడ్డాడు అంటే అర్థం ఇది : మానవుడు తినే ఆహారమంతా మట్టిలోనుంచి ఉత్పన్నమయినదే. ఆ ఆహారంతోనే పురుషుని వెన్నులో వీర్యం తయారవుతుంది. అది మాతృ (స్త్రీ) గర్భంలోకి పోయి మనిషి పుట్టుక ప్రక్రియను మొదలెడుతుంది. ఈ విధంగా మనిషికి – మట్టికీ అవినాభావ సంబంధముంది.

మేలును మరచిన మనిషికి అతని నిజస్వరూపాన్ని జ్ఞాపకం చేసే ఉద్దేశంతో ఇదంతా

38 "నా మట్టుకు నేను ఆ అల్లాహ్‌యే నా ప్రభువు అని నమ్ముతున్నాను. నేను నా ప్రభువుకు సహవర్తునిగా ఎవరినీ కల్పించను.[64]

لٰكِنَّا۠ هُوَ اللّٰهُ رَبِّيْ وَلَآ اُشْرِكُ بِرَبِّيْۤ اَحَدًا ۝٣٨

39 "(మిత్రమా!) నువ్వు నీ తోటలోకి పోతున్నప్పుడు 'అల్లాహ్ తలచినదే అవుతుంది. అల్లాహ్ ద్వారా లభించే శక్తి తప్ప వేరే శక్తి ఏదీ లేదు'[65] అని ఎందుకు పలకలేదు? ఒకవేళ నువ్వు నన్ను సంపదలో, సంతానంలో నీకన్నా అల్పునిగా చూస్తున్నట్లయితే,

وَلَوْلَآ اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَآءَ اللّٰهُ ۙ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ ۚ
اِنْ تَرَنِ اَنَا اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَّوَلَدًا ۝٣٩

చెప్పటం జరిగింది. ఆ విధంగానయినా అతను తన సృష్టికర్త మరియు నిజప్రభువును తెలుసుకుని తన జీవిత పరమార్థాన్ని గ్రహిస్తాడని ఆశించబడుతోంది. అందుకే మిడిసిపడుతున్న తన స్నేహితుణ్ణి ఉద్దేశించి ఆ వ్యక్తి బోధపరచాడు – నీ ప్రభువు మేళ్లను విస్మరించకు. ఆయన నిన్ను ఏవిధంగా అత్యంత అల్పస్థానం నుంచి అత్యున్నత స్థానానికి చేర్చాడో కాస్త యోచన చేయి. అద్భుతమైన ఈ ప్రక్రియలో ఆయనకు ఎవరూ తోడ్పడలేదు. అందులో ఎవరి భాగస్వామ్యమూ లేదు. ఇదంతా చేసేవాడు ఒక్కగానొక్క అల్లాహ్‌యే. అటువంటి సాటిలేని ప్రభువునే నువ్వు తిరస్కరిస్తున్నావు. ఆహ్! ఈ మనిషి ఎటువంటి కృతఘ్నుడు!?

64. నేను మాత్రం ఎన్నటికీ నీలాగా మాట్లాడను. ఎందుకంటే నేను ఒకే ఒక్కడైన దేవుని పోషకత్వాన్ని, ఆయన ఏకత్వాన్ని అంగీకరించాను – విశ్వాసి అయిన ఈ మిత్రుని మాటల్నిబట్టి బోధపడేదేమిటంటే ఆ తోట యజమాని ముష్రిక్ మరియు కాఫిర్.

65. దైవానుగ్రహాల పట్ల ఎలా కృతజ్ఞతా భావంతో మసలుకోవాలో ఆ మిత్రుడు అతనికి చెప్పాడు. కళకళలాడే ఆ తోటలోపలికి ప్రవేశించినప్పుడు, **"మాషా అల్లాహు లా ఖువ్వత ఇల్లాబిల్లాహ్"** అని నువ్వు ఎందుకు పలకలేదు? ఏది జరిగినా దైవేచ్ఛతోనే జరుగుతుంది. ఆయన తలిస్తే దాన్ని అలాగే ఉండనిస్తాడు. ఆయన తలచుకుంటే నామరూపాలు లేకుండా చేసేస్తాడు. అందుకే హదీసులో ఈ విధంగా చెప్పబడింది : "ఎవరికయినాసరే తమ సంపద, సంతానం, స్థితి బాగా అనిపిస్తే వారు **'మాషా అల్లాహు లా ఖువ్వత ఇల్లా బిల్లాహ్'** అని పలకాలి." (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్ – ముస్నదె అబూయాలా ఆధారంగా).

40 "(తెలుసుకో), నా ప్రభువు నాకు నీ తోట కన్నా మేలైనదాన్ని ప్రసాదించి,[66] నీ తోటపై ఆకాశం నుంచి ఏదన్నా శిక్షను పంపినా పంపవచ్చు. (ఆశ్చర్యపోనవసరం లేదు). అప్పుడది తెల్లవారేసరికి చదునైన – నున్నని – మైదానంలా అయి పోవచ్చు![67]

فَعَسٰى رَبِّيْۤ اَنْ يُّؤْتِيَنِ خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَآءِ فَتُصْبِحَ صَعِيْدًا زَلَقًا ۝٤٠

41 "లేదా దీని నీరు భూమిలో ఇంకిపోనూ వచ్చు. దాన్ని వెతికి తీసుకురావటం నీ తరం కాకపోవచ్చు."[68]

اَوْ يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيْعَ لَهٗ طَلَبًا ۝٤١

42 అతని పండ్లన్నీ ముట్టడించబడ్డాయి.[69] దాని కోసం పెట్టిన పెట్టుబడిపై అతను చేతులు నలుపుకుంటూ ఉండి పోయాడు.[70] ఆ తోట తలక్రిందులై (తడికెలపై) పడి ఉంది.[71] "అయ్యో! నేను

وَاُحِيْطَ بِثَمَرِهٖ فَاَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلٰى مَاۤ اَنْفَقَ فِيْهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوْشِهَا وَيَقُوْلُ يٰلَيْتَنِيْ

66. ప్రపంచంలో లేదా పరలోకంలో లేదా ప్రపంచం మరియు పరలోకం – రెండింటిలోనూ నా ప్రభువు నన్ను కటాక్షించవచ్చు.

67. పాపాలకు ప్రతిఫలంగా వచ్చిపడే శిక్షను 'హుస్‌బాన్' అంటారు. అసలు ఈ పదం హిసాబ్ నుంచి వచ్చింది. ఆకాశం నుండి విరుచుకుపడే అగ్రహజ్వాల – వడగాడ్పు – ద్వారా సృష్టికర్త ఇట్టే నిలదీసి నిముషాల్లో లెక్క తేల్చేస్తాడు. ఇప్పుడు నవనవలాడుతున్న ఈ తోట రేపు తెల్లవారేసరికల్లా నేలమట్టమై చదునైన మైదానంలా మారిపోయినా ఆశ్చర్యం లేదు.

68. లేదా నీ తోటల పచ్చదనానికి, నీ పంటపొలాల సేద్యానికి దోహదపడుతున్న ఈ కాలువ ఎండిపోవచ్చు. అందలి నీరు భూమిలోపలికి దిగిపోవచ్చు. నీరు గనక నేల అడుగుకి వెళ్ళిపోతే ఆ నీటిని నేల ఉపరితలంలోకి తీసుకురావటం నీ తరం కాదు. పెద్ద పెద్ద యంత్రాలు, పంపుసెట్లు కూడా పనికి రాకుండా పోతాయి. అర్థమయిందా?!

69. ఇది తోట వినాశానికి సంకేతం. అంటే అతని తోటంతా ధ్వంసం చేయబడింది.

70. తోట పెంపకానికి, సేద్యానికీ, ఎరువుల కోసం చేసిన ఖర్చులను తలచుకుని బాధపడసాగాడు. చేతులు నలుపుకున్నాడంటే తన తప్పిదంపై సిగ్గు చెందాడన్న భావం కూడా వస్తుంది.

నా ప్రభువుకు సహవర్తులుగా ఎవరినీ నిలబెట్టకుండా ఉంటే ఎంత బావుండేది!” అని (ఆ వ్యక్తి) అన్నాడు.[72]

لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّيْٓ أَحَدًا ﴿٤٢﴾

43 అల్లాహ్ పట్టునుంచి అతన్ని రక్షించి, సహాయపడటానికి అతని జన సమూహమేదీ రాలేదు.[73] స్వయంగా అతను కూడా ప్రతిఘటించలేకపోయాడు.

وَلَمْ تَكُنْ لَّهٗ فِئَةٌ يَّنْصُرُوْنَهٗ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا ﴿٤٣﴾

44 సర్వాధికారాలు సత్యబద్ధుడైన అల్లాహ్‌వేననీ,[74] పుణ్యఫలం ప్రసాదించటంలోనూ ఆయనే ఉత్తముడనీ, పర్యవసానం రీత్యా కూడా ఆయనే అత్యుత్తముడనీ అక్కడే తేలిపోయింది.[75]

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّ ۭ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَّخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

71. నిన్నటి వరకూ ద్రాక్ష తీగెలు ఏ తడికెలపై, పందిళ్లపై ఉండేవో ఇప్పుడు అవన్నీ కుప్పకూలిపోయినై. పంటంతా విధ్వంసానికి గురైంది.

72. సర్వాధికారి అయిన అల్లాహ్‌కు ఇతరులను సాటి కల్పించటం, దైవానుగ్రహాలను పొందిన తరువాత కూడా ఆయన్ని కాదనటం, ఆయనకు వ్యతిరేకంగా గర్వాహంకారాన్ని, తలబిరుసు తనాన్ని ప్రదర్శించటం ఒక మానవ మాత్రునికి సుతరామూ శోభించదన్న యదార్థం ఇప్పుడతనికి బోధపడింది. కాని చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకుని ప్రయోజనమేమిటీ? అప్పటికే పూడ్చలేని నష్టం జరిగిపోయింది. ఇలా ఉంటుంది దేవుని దెబ్బ!

73. ఏ మందీమార్బలాన్ని చూసుకుని అతను మురిసిపోయేవాడో వారెవరూ అతని తలరాతను మార్చలేకపోయారు. అతను సయితం దేవుని పట్టునుంచి తనను కాపాడుకోలేకపోయాడు.

74. ఇలాంటి గడ్డు పరిస్థితిలో అందరికీ కనువిప్పు కలుగుతుంది. విశ్వాసులు, అవిశ్వాసులు అందరూ సాక్ష్యమిస్తారు –అల్లాహ్ తప్ప ఆ గండం నుంచి గట్టెక్కించే నిజదైవం ఎవరూ లేరని! కొమ్ములు తిరిగిన పొగరుబోతులు, అధికార మదాంధులు సయితం అలాంటి గడ్డు పరిస్థితిలో దేవుని ఏకత్వాన్ని విశ్వసించటానికి సమాయత్తమవుతారు. కాని ఆ తరుణంలో విశ్వసించటం వారికేవిధంగానూ లాభదాయకం కాజాలదు. ఫిరౌను వంటి అధికార మదాంధుడు కూడా సముద్రంలో మునిగే ముందు తన విశ్వాసాన్ని ప్రకటించాడు. ఆ విషయాన్నే దివ్య ఖుర్ఆన్ ఇలా పేర్కొంది: చివరకు ఫిరౌను మునిగిపోతున్నప్పుడు ఇలా అరవసాగాడు– “ఇస్రాయీలు సంతతి వారు

45 (ఓ ప్రవక్తా!) ప్రాపంచిక జీవితపు ఉదాహరణను కూడా వారికి తెలుపు. అది మేము ఆకాశం నుంచి కురిపించే వర్షపు నీరు వంటిది. దానివల్ల నేలలో దట్టమైన పచ్చిక మొలిచింది. ఆఖరికి అది పొట్టు పొట్టుగా మారిపోగా, గాలులు దాన్ని లేపుకుపోతాయి. అల్లాహ్ అన్నింటిపై అధికారం కలిగి ఉన్నాడు.[76]

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ اَنْزَلْنٰهُ
مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ
هَشِيْمًا تَذْرُوْهُ الرِّيٰحُ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ
مُّقْتَدِرًا ۝45

విశ్వసించే దేవుడే నిజమైన దేవుడనీ, ఆయన తప్ప మరో దేవుడు లేడనీ నేను విశ్వసించాను. నేను కూడా విధేయతతో శిరస్సు వంచే వారిలో ఒకణ్ణి.” (యూనుస్-90)

ఇతర అవిశ్వాసుల గురించి ఖుర్‌ఆన్‌లో ఈ విధంగా అనబడింది: “వారు తీరా మా శిక్షను చూశాక, ‘మేమిప్పుడు ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను విశ్వసించాము. అల్లాహ్‌కు భాగ స్వాములుగా నిలబెట్టిన వారందరినీ నిరాకరిస్తున్నాము’ అని అంటారు.”
(మోమిన్ - 84)

75. తనను నమ్ముకున్న వారికి ఉత్తమ ప్రతిఫలాన్ని ప్రసాదించేవాడు, వారి కథను సుఖాంతం చేసేవాడు అల్లాహ్ మాత్రమే.

76. ప్రపంచం ఎంత అస్థిరమైనదో, తాత్కాలికమైనదో ఈ ఆయతులో పచ్చిక మైదానపు ఉపమానం ద్వారా వివరించటం జరిగింది. ఆకాశం నుంచి వానజల్లు కురవగానే నేలలో పచ్చిక మొలకెత్తుతుంది. పొలాలు సస్యశ్యామలంగా మారతాయి. చెట్లు పచ్చగా మారి కళకళలాడుతుంటాయి. కాని కొన్ని మాసాలకే ఇవన్నీ ఎండిపోతాయి. అనావృష్టి మూలంగా నేల బీటలు వారుతుంది. లేదా పంటలు పండి, ఎండు గడ్డిగా తయారవు తాయి. కుప్పలు నూర్చినప్పుడు ఆ గడ్డి పొట్టుగా మారిపోతుంది. వేగంగా వీచే గాలులు ఆ పొట్టును ఒకచోటి నుంచి మరోచోటికి తీసుకుపోతుంటాయి. సుడిగాలి వచ్చినప్పుడు ఆ గడ్డి పరకలు గిరగిరా తిరుగుతూ, విలవిల్లాడుతాయి. ప్రాపంచిక జీవితం కూడా ఇంతే. ఈ ప్రాపంచిక వైభవాలు, ఆస్తిపాస్తులు, ఆలుపిల్లలు, అలం కారాలు నశ్వరమైనవి. ఒక పెనుగాలికో, ఒక ఉప్పెనకో, ఒక ఉధృతమైన వరదకో, ఒక భూకంపానికో, ఒక ప్రకృతి ప్రకోపానికో గురైనప్పుడు సర్వనాశనమై పోతాయి. వాస్తవానికి ఇవన్నీ ఆ ఏకైక ఆరాధ్యుని అధీనంలో ఉన్నాయి. ఆయన అధికారానికి లోబడి ఉన్నాయి. ప్రాపంచిక జీవితపు ఈ వాస్తవికతను అల్లాహ్ దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లో అనేక చోట్ల ప్రస్తావించాడు (యూనుస్–25; జుమర్ - 21; హదీద్ - 50 మొదలగునవి).

اَلْمَالُ وَ الْبَنُوْنَ زِيْنَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْبٰقِيٰتُ الصّٰلِحٰتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَّخَيْرٌ اَمَلًا ﴿٤٦﴾

46 సిరిసంపదలైనా, సంతానమైనా ప్రాపంచిక జీవితానికి అలంకారం మాత్రమే.[77] అయితే మిగిలివుండే సత్కార్యాలు నీ ప్రభువు దగ్గర ప్రతిఫలం రీత్యా మేలైనవి. అత్యుత్తమం కాగలవని ఆశించబడేవి అవే.[78]

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَ تَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةً وَّحَشَرْنٰهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًا ﴿٤٧﴾

47 మేము పర్వతాలను నడిపిస్తాము,[79] నువ్వు ఆ రోజున భూమిని చదును చేయబడి ఉన్నట్లుగా చూస్తావు. జనులందరినీ మేము (ఒకచోట) సమీకరిస్తాము. వారిలో ఏ ఒక్కరినీ వదలి పెట్టము.[80]

77. తమ ప్రాపంచిక సిరిసంపదలను, ఆలుబిడ్డలను, కులగోత్రాలను, తాతముత్తాతల ఘనకార్యాలను చూసుకుని మురిసిపోయే వారికి ఈ ఆయతు గుణపాఠం వంటిది. ఇవన్నీ క్షణభంగురమైన ప్రాపంచిక జీవితపు తాత్కాలిక అందాలు మాత్రమే. పరలోకంలో ఇవేమీ పనికిరావు. పరలోకంలో పనికివచ్చేవీ, ఆదుకునేవి సత్కార్యాలే.

78. ఇంతకీ ఆ మిగిలి ఉండే సత్కార్యాలు (బాఖియాతుస్సాలిహాత్) ఏవి? నమాజ్ అని కొందరు, దైవస్తోత్రం అని కొందరు, దేవుని పవిత్రతను కొనియాడటమని కొందరు, ఇతర సత్కార్యాలని కొందరు రకరకాలుగా వ్యాఖ్యానించారు. వాస్తవానికి ఇవన్నీ 'సత్కార్యాల'లో అంతర్లీనమై ఉన్నాయి. విధ్యుక్త ధర్మాలు (ఫరాయజ్), తప్పనిసరిగా చేయాల్సిన పనులు (వాజిబాత్), ప్రవక్త సంప్రదాయాలు (సునన్), స్వచ్ఛంద ఆరాధనలు (నవాఫిల్) – ఇవన్నీ బాఖియాతుస్సాలిహాత్‌లో అంతర్భాగమే. అంతేకాదు, నిషిద్ధాంశాలకు దూరంగా ఉండటం కూడా సత్కార్యాలుగానే పరిగణించబడతాయి. వాటికి కూడా పుణ్యం లభిస్తుంది.

79. ప్రళయదినాన పరిస్థితి ఎంత భయానకంగా ఉంటుందో ఇక్కడ క్లుప్తంగా చెప్పబడింది. పర్వతాలను నడిపించటమంటే అవి తమ తమ స్థానాలలో ఉండవు. వాటిని దూదిపింజల్లా ఎగురవేస్తాము. అవి గాలిలో తేలియాడుతూ ఉంటాయి. "పర్వతాలు ఏకిన రంగు రంగుల ఉన్ని మాదిరిగా అయిపోతాయి" (అల్ ఖారియ – 5). మరిన్ని వివరాల కోసం చూడండి: తూర్ – 9, 10; నమల్ : 88; తాహా : 105 – 107) పర్వతాల్లాంటి భారీ వస్తువులే నేల నుండి పునాదులతో సహా పెకలించివేయ బడినప్పుడు ఇళ్లు, చెట్లు, తదితర కట్టడాలు మాత్రం ఎలా నిలబడగలుగుతాయి? అందుకే "నువ్వు భూమిని చదునైన ప్రదేశంలా చూస్తావు" అని అనబడింది.

80. అంటే తొలివారినీ – తుదివారినీ, చిన్నవారినీ – పెద్దవారినీ, విశ్వాసులను –

48 వారంతా నీ ప్రభువు సమక్షంలో వరుసగా[81] నిలబెట్టబడతారు. "నిశ్చయంగా – మేము మిమ్మల్ని మొదటిసారి పుట్టించినట్లుగానే మీరు మా వద్దకు వచ్చేశారు. కాని మీరు మాత్రం, మేమెన్నటికీ మీ కోసం వాగ్దాన సమయం నిర్ధారించము అనే తలపోసేవారు."

وَعُرِضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَّقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّن نَّجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا ﴿٤٨﴾

49 కర్మల పత్రాలు (వారి) ముందు ఉంచబడతాయి. నేరస్తులు ఆ పత్రాల్లో రాయబడి ఉన్నదాన్ని చూసి భీతిల్లుతూ, "అయ్యో! మా దౌర్భాగ్యం! ఇదేమి పత్రం? ఇది ఏ చిన్న విషయాన్నీ, ఏ పెద్ద విషయాన్నీ వదలకుండా నమోదు చేసిందే?!" అని వాపోవటం నువ్వు చూస్తావు. తాము చేసినదంతా వారు ప్రత్యక్షంగా చూసుకుంటారు. నీ ప్రభువు ఎవరికీ అన్యాయం చేయడు.

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ
مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَٰذَا الْكِتَابِ
لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا ۚ وَوَجَدُوا
مَا عَمِلُوا حَاضِرًا ۗ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

50 ఆదమ్ ముందు సాష్టాంగపడమని మేము దూతలకు ఆజ్ఞాపించినప్పుడు, ఒక్క ఇబ్లీసు తప్ప అందరూ సాష్టాంగపడ్డారు. అతడు జిన్నాతుల కోవకు చెందినవాడు.[82]

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ۗ

అవిశ్వాసులనూ అందరినీ సమావేశ పరుస్తాము. ఏ ఒక్కడూ ఆ రోజు మా పట్టునుంచి తప్పించుకోలేడు. మరే ఒక్కడూ సమాధి నుంచి బయటపడి వేరేచోటికి పారిపోలేడు.

81. ఒకే వరుసలో లేదా అనేక వరుసల్లో వారు దైవసమక్షంలో హాజరుపరచబడతారు.

82. షైతాన్ దైవదూతల కోవకు చెందిన వాడు కాదని దీన్నిబట్టి స్పష్టమైపోయింది. వాడే గనక దైవదూతల్లోని వాడై ఉంటే దైవాజ్ఞను జవదాటేవాడు కాడు. ఎందుకంటే దైవదూతలు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ దైవాజ్ఞను ధిక్కరించరు. "వారు అల్లాహ్ ఆజ్ఞకు ఎదురు చెప్పరు. వారికి ఆజ్ఞాపించిన దానిని మాత్రమే చేస్తారు." (తహ్రీమ్ – 6). ఇక్కడ ఒక ప్రశ్న ఉత్పన్నమవటం సహజం. మరతను దైవదూత కానప్పుడు, దైవాజ్ఞ అతనికి ఎలా వర్తిస్తుంది? దేవుడు తన దైవదూతల్ని మాత్రమే సంబోధించి ఈ మేరకు ఆజ్ఞాపించాడు కదా!? దీనికి సమాధానంగా 'రూహుల్ మఆనీ' గ్రంథకర్త

أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِي وَهُمْ
لَكُمْ عَدُوٌّ ۚ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

వాడు తన ప్రభువు ఆజ్ఞను జవదాటాడు.[83] అయినప్పటికీ మీరు నన్ను వదిలేసి, మీ అందరికీ శత్రువు అయినవాణ్ణీ,[84] వాడి సంతానాన్నీ మీ స్నేహితులుగా చేసుకుంటున్నారా? ఇటువంటి దుర్మార్గులకు లభించే ప్రతిఫలం ఎంత చెడ్డది![85]

مَّا أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ
أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

51 నేను భూమ్యాకాశాలను సృష్టించినపుడుగానీ, స్వయంగా వీళ్ళను పుట్టించినపుడుగానీ వారిని అక్కడ ఉంచలేదు.[86]

ఏమంటున్నారంటే వాడు అసలు జిన్నాతుల జాతికి చెందినవాడే అయినప్పటికీ దైవదూతల వెంట ఉండేవాడు. అందుకే “ఆదమ్‌కు సాష్టాంగపడండి” అన్న ఆజ్ఞ షైతాన్‌కు కూడా వర్తిస్తుంది. ఎందుకంటే “సజ్దా చేయమని నేను ఆజ్ఞాపిస్తే నువ్వు ఎందుకు సజ్దా చేయలేదు” అని అల్లాహ్ అతన్ని నిలదీయటం గమనార్హం.

83. అరబీలో **‘ఫిస్ఖ్’** అనే పదం ప్రయోగించబడింది. ఫిస్ఖ్ అంటే వెడలటం అని అర్థం. ఎలుక తన బిలం నుండి బయటికి వెళ్ళటాన్ని అరబీలో “ఫసఖతిల్ ఫారతు మిన్ హుజ్‌రిహా” అని అనటం జరుగుతుంది. షైతాన్ కూడా వినయపూర్వకంగా ఆదమ్‌కు సజ్దా చేసేందుకు నిరాకరించి, తన ప్రభువు ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించాడు.

84. మీరు అల్లాహ్‌ను వదలి మీ పితామహుడైన ఆదమ్ (అలైహిస్సలాం)పై అసూయ చెందినవాణ్ణి, అడుగడుగునా మీకు బద్ధవిరోధిగా ప్రవర్తిస్తున్నవాణ్ణి, మీ ప్రభువుకు వ్యతిరేకంగా కార్యకలాపాలు సాగిస్తున్నవాణ్ణి, వాడి మానసపుత్రులను అనుసరించటం ఎంతవరకు సబబు?

85. “దుర్మార్గులు ఎంత దారుణమైన ప్రత్యామ్నాయాన్ని అవలంబించారు?” అన్న భావం కూడా ఈ వాక్యానికి వస్తుంది. అంటే వారు దైవవిధేయతను, ఆయనతో మైత్రిని కాదని షైతాన్ అడుగుజాడల్లో నడవటం, అతనితో దోస్తీ చేయటం బహుచెడ్డ ప్రత్యామ్నాయ మార్గం. దుర్మార్గుల ఈ పోకడ క్షమించరానిది.

86. అంటే భూమ్యాకాశాలను నిర్మించేటప్పుడుగానీ, లేదా ఖుద్దుగా ఈ షైతాన్ మూకను సృజించేటప్పుడు గానీ మేము వీళ్లను పిలిచి సంప్రతించలేదు. వారి సహాయ సహకారాలు కూడా పొందలేదు. వారసలు ఆ సమయంలో (సాక్షులుగా) లేరు కూడా. మరలాంటప్పుడు మీరు ఈ షైతానును, వాడి మానసపుత్రులను ఎందుకు ఆరాధిస్తున్నారు? వారి పాద చిహ్నాలలో ఎందుకు నడుస్తున్నారు?? నన్ను ఆరాధించటంలో, నాకు విధేయులై ఉండటంలో మీకు అవరోధంగా ఉన్న విషయం

అపమార్గం పట్టించే వారిని నేను నా సహాయకులుగా చేసుకోను.[87]

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم مَّوْبِقًا ﴿٥٢﴾

52 “నాకు భాగస్వాములని మీరు భావించిన (వారెక్కడ?) వారిని పిలవండి” అని ఆయన చెప్పిన రోజున వారు (తమ మిథ్యా దైవాలను) పిలుస్తారు. కాని వారిలో ఏ ఒక్కరూ సమాధానం ఇవ్వరు. మేము వారి మధ్యన వినాశాన్ని ఏర్పరుస్తాము.[88]

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُم مُّوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

53 అపరాధులు నరకాన్ని చూడగానే, తాము పడవలసి ఉన్నది అందులోనేనని అర్థం చేసుకుంటారు. దాన్నుంచి తప్పించుకునే మార్గం ఏదీ వారికి కనిపించదు.[89]

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِن كُلِّ مَثَلٍ

54 మేము ఈ ఖుర్‌ఆనులో ప్రజల కోసం పలు పలు విధాలుగా ఉపమానాలన్నిం

ఏమిటీ??? వాస్తవానికి ఈ సృష్టితాలన్నింటికీ కర్తను నేనేకదా! అని అల్లాహ్ చెబుతున్నాడు.

87. ఒకవేళ నేను ఎవరినయినా నా సహాయకులుగా తీసుకున్నా నా దాసులను పెడత్రోవ పట్టించి, నా ప్రసన్నతా మార్గానికి దూరం చేసేవారిని, స్వర్గ లోకానికి దూరం చేసేవారిని సహాయకులుగా తీసుకుంటానా?

88. **“మౌబిఖున్”** అంటే తెర, అవరోధం, అడ్డు అన్న అర్థాలు కూడా వస్తాయి. అంటే వారికీ – వారి మిథ్యా దైవాలకు మధ్య మేము అంతరాల అగాధాలను పెంచుతాము. వారిమధ్య శత్రుత్వం పెరుగుతుంది. వారు ఒండొకరిని కలుసుకునే అవకాశం లేకపోవటం వల్ల కూడా ఈ దూరాలు పెరుగుతాయి. అది నరకంలో ఒకలాంటి చీము నెత్తుటి జలసంధి అని కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. మరి కొంతమంది దాన్ని వినాశంగా పేర్కొన్నారు. అంటే ఈ బహుదైవారాధకులకు – వారి బూటకపు దేముళ్లకు మధ్య వినాశకర సామగ్రి అడ్డంకిగా ఉంటుంది.

89. మరికొన్ని ఉల్లేఖనాల ప్రకారం అవిశ్వాసి 40 ఏళ్ల ప్రయాణానికి దూరంగా ఉండగానే, నరకమే తన గమ్యస్థానం అని అర్థం చేసేసుకుంటాడు (ముస్నదె అహ్మద్: సంపుటి – 3, పేజీ – 75).

టినీ వివరించాము. కాని మానవుడు అందరికన్నా ఎక్కువ తగవులమారి.[90]

وَكَانَ الْإِنسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

55 ప్రజల వద్దకు మార్గదర్శకత్వం వచ్చేసిన తరువాత కూడా వారు విశ్వసించకుండా, క్షమాభిక్షకై తమ ప్రభువును వేడుకోకుండా వారిని ఆపిన విషయం ఒక్కటే – అదేమిటంటే, గత కాలంలోని ప్రజలకు ఎదురైన వ్యవహారమే తమకూ ఎదురవ్వాలనీ[91] లేదా ప్రత్యక్షంగా తమ ముందుకు శిక్ష రావాలని వారు నిరీక్షించటం.[92]

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَن يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَن تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

56 మేము ప్రవక్తలను శుభవార్తలను అందజేయటానికి, హెచ్చరికలు చేయటానికి మాత్రమే పంపిస్తాము. అవిశ్వాసులు అసత్యం ఆధారంగా వాదులాడతారు. దాని ద్వారా సత్యాన్ని ఖండించటానికి (ప్రయత్నిస్తారు.) వారు నా ఆయతులను, వారికి చేస్తున్న హెచ్చరికలను ఆషామాషీగా తీసుకున్నారు.[93]

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۚ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ ۖ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾

90. మనిషికి సత్యమార్గాన్ని బోధపరచటానికి మేము ఈ ఖుర్ఆన్ గ్రంథంలో విభిన్న పద్ధతులను అవలంబించాము. ఉపదేశం, జ్ఞాపనం, ఉపమానాలు, నిదర్శనాలు, సంఘటనలు, ప్రమాణాలు మొదలైన విధానాలను అనుసరించాము. ఒకే విషయాన్ని పలురీతుల్లో విశదపరచాము. కాని మానవుడు పేచీకి పెద్దబాబు లాంటివాడు. పద్దాక పిడివాదానికి దిగుతాడు. అంచేత హితోపదేశం తొందరగా అతని బుర్రకెక్కదు. ఆధారాలు, నిదర్శనాలు అతని మనోనేత్రాన్ని తెరిపించవు.

91. అంటే; దైవవాణిని బాహాటంగా త్రోసిపుచ్చుతున్న తమకు తమ పూర్వీకులకు ఎదురైన చేదు అనుభవం లాంటిది ఎందుకు ఎదురు కావటం లేదూ?! అన్నది వారి అనుమానం.

92. అంటే ఈ రెండు చేదు అనుభవాలను చవిచూసిన పిదప "విశ్వసించవచ్చు" అన్నది మక్కా అవిశ్వాసుల అభిమతం. కాని మతి చలించిన వారు మాత్రమే ఇలాంటి కాకిలెక్కలు వేస్తారు. శిక్షను చవిచూసిన పిమ్మట విశ్వసించినా అది లాభదాయకం

57 తన ప్రభువు వచనాల ద్వారా హిత బోధ చేసినప్పటికీ, విముఖత చూపి, తన చేతులతో ముందుగా చేసి పంపుకున్న దానినే మరచిపోయిన వానికన్నా ఎక్కువ దుర్మార్గుడెవడుంటాడు? వారు దానిని (ఖుర్ఆనును) అర్థం చేసుకోకుండా మేము వారి హృదయాలపై తెరలు వేసేశాము. వారి చెవులకు చెవుడు కలిగించాము. నువ్వు సన్మార్గం వైపుకు వారిని పిలుస్తూ ఉన్నప్పటికీ, వారు ఎన్నటికీ సన్మార్గం పొందేవారు కారు.[94]

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدٰهُ ۭ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰي قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ۭ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَّهْتَدُوْٓا اِذًا اَبَدًا ﴿٥٧﴾

కాజాలదని వారికి తెలియదా? శిక్ష అవతరించిన తరువాత అసలు తాము మిగిలి ఉంటే కదా విశ్వసించడానికి?!

93. అల్లాహ్ ఆయతులను పరిహసించటమనేది మామూలు విషయం కాదు. అది అత్యంత నీచమైన చేష్ట. అలాగే అసత్యం ఆధారంగా తమ వాగ్ధాటిని ప్రదర్శించి సత్యాన్ని అసత్యంగా నిరూపించే యత్నం చేయటం అత్యంత ఏహ్యామైన పని. ఇలాంటి అసత్య పూరిత ఆర్భాటాలతోనే అవిశ్వాసులు దైవప్రవక్తలను ధిక్కరించి, "నువ్వా మాలాంటి ఒక మామూలు మనిషివే కదయ్యా! (యాసీన్ – 15). మేము నిన్ను ప్రవక్త అని ఎలా ఒప్పుకునేది? అని అనేవారు. మూలంలో **'లియుద్‌హిజూ'** (لِيُدْحِضُوْا) అనే పదం వాడబడింది. 'దహజున్' దీని మూలపదం. జారటం అని దీనికి అర్థం. 'అతని కాలుజారింది' అని చెప్పటానికి పూర్వం అరబ్బీలో 'దహజత్ రిజ్‌లుహూ' అనేవారు. కాలక్రమంలో ఈ పదం 'ఏదయినా వస్తువు తొలగిపోవటం', 'అసత్యంగా తేలిపోవటం' అన్న అర్థాల్లో ఉపయోగించబడసాగింది. ఈ విధంగా అద్‌హజ, యుద్‌హిజు అన్న పదాలకు అసత్యంగా మార్చటం అన్న అర్థం వస్తోంది. (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

94. ప్రభువు ఆదేశాలను త్రోసిపుచ్చి, తమ స్వయంకృతాలను మరచిపోయి, తమ ఆత్మలకు తీరని ద్రోహం చేసుకున్న కారణంగా వారి హృదయాలపై తెరలు కప్పబడ్డాయి. వారి చెవుల్లో బరువు వేయబడింది. తత్ఫలితంగా వారు ఖుర్ఆన్‌ను వినలేరు, దానిపై చింతన చేయలేరు, సన్మార్గం పొందలేరు. సన్మార్గం వైపుకు రమ్మని ఎంతగా ప్రాధేయపడినా అది వారి బుర్రకెక్కదు.

وَرَبُّكَ الْغَفُوْرُ ذُو الرَّحْمَةِ ۖ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوْا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ ۚ بَلْ لَّهُمْ مَّوْعِدٌ لَّنْ يَّجِدُوْا مِنْ دُوْنِهٖ مَوْئِلًا ﴿۵۸﴾

58 నీ ప్రభువు క్షమాగుణం కలవాడు, దయాశీలి. వారి చేష్టలకు శిక్షగా ఆయన గనక వారిని పట్టుకున్నట్లయితే, వారిని తొందరగానే శిక్షించి ఉండేవాడు. అసలు విషయం ఏమిటంటే వారి కోసం ఒక వాగ్దాన సమయం నిర్ధారితమై ఉంది. దాన్నుంచి తప్పించుకునిపోయే చోటేదీ వారికి దొరకదు.[95]

وَتِلْكَ الْقُرٰۤى اَهْلَكْنٰهُمْ لَمَّا ظَلَمُوْا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَّوْعِدًا ﴿۵۹﴾

59 తమ దురాగతాల మూలంగా మేము సర్వనాశనం చేసిన వారి పట్టణాలు ఇవే. వీరి వినాశానికి కూడా మేము ఒక గడువును నిర్ధారించి పెట్టాము.[96]

95. దాసులు చేసిన పాపాలపై వెంటనే పట్టుకోకుండా వారికి కొంత విడుపు ఇవ్వటం దేవుని దయాస్వభావానికి, క్షమాగుణానికి తార్కాణం. ఒకవేళ ఈ గడువు గనక ఆయన ఇవ్వకుండా ఉంటే తమ అకృత్యాలకుగాను ఒక్కొక్కరూ ఉచ్చులో బిగుసుకుంటూ పోయేవారు. ఆయన అందరికీ గడువు ఇచ్చాడు గనకనే మానవ మనుగడ కొనసాగుతోంది. అయితే దేవుడు రాసిపెట్టిన గడువు ముగిసినంతనే, జరగవలసింది జరిగితీరుతుంది. దాన్ని అడ్డుకునే శక్తి ఎవరికీ ఉండదు. దాన్నుంచి బయటపడగలిగే మార్గం కూడా ఉండదు. **'మౌయిల్'** అంటే శరణు. తప్పించుకునే మార్గం.

96. ఆద్, సమూద్ జాతులను, దైవప్రవక్త షుఐబు (అలైహి), లూత్ (అలైహి) జాతులను వారి దుర్మార్గాల కారణంగా కఠినంగా శిక్షించాము. అరేబియాలోని హిజాజ్ క్షేత్రంలో, దాని దరిదాపుల్లోనే ఈ పట్టణాల అవశేషాలున్నాయి. మా శిక్షను పంపేముందు వారికి ఉపదేశించటం జరిగింది. వారికి ఒక వ్యవధి కూడా ఇవ్వటం జరిగింది. కాని వారిలో మార్పు రాకపోవటంతో, వారి దుర్మార్గాలు మానవ మనుగడకే ముప్పుగా పరిణమించటంతో వారిపై మా కొరడాను ఝళిపించవలసివచ్చింది. వారి ముగింపును భావి తరాలకు ఒక గుణపాఠంగా చేశాము.

అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం)ను ధిక్కరిస్తున్న మక్కావాసులను బోధపరచటానికి ఇవ్వబడిన ఉదాహరణ ఇది. ఓ మక్కా అవిశ్వాసులారా! ఈనాడు మీకు గడువు ఇవ్వబడుతున్నదంటే మిమ్మల్ని నిలదీసి అడిగేవాడెవడూ లేడని అనుకోకండి! ప్రతి వ్యక్తికీ, ప్రతి సమూహానికీ, ప్రతి జాతికీ దేవుడు కొంత సమయం ఇస్తాడు. మీలో

60 "ఏళ్ళ తరబడి నడవవలసి వచ్చినా సరే,[97] రెండు సముద్రాలు కలిసే సాగర సంగమానికి[98] చేరుకోనంతవరకూ నేను నడుస్తూనే ఉంటాను" అని మూసా తన వెంటనున్న యువకునితో[99] చెప్పినప్పుడు (జరిగిన సంఘటనను కాస్త జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోండి).

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ۝٦٠

పరివర్తన వస్తేసరి. ఒకవేళ మీరు గనక మీ తిరస్కారవైఖరిని మానుకోకపోతే, వెనుకటి జాతులకు పట్టిన గతే మీకూ పడుతుంది. జాగ్రత్త!

97. **'హుఖుబ్'** అంటే 70 లేక 80 సంవత్సరాలని ఒక అర్థం. 'ఎంతకాలమైనా సరే' అనే అర్థం కూడా వస్తుంది. రెండో భావంలోనే దీన్ని తీసుకోవటం జరిగింది. అంటే నేను సాగర సంగమ స్థలానికి చేరుకునే వరకూ ప్రయాణం చేస్తూనే ఉంటాను. దాని కోసం ఎంతకాలం పట్టినాసరే నా ప్రయాణాన్ని ఆపను అన్నది హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) పలుకుల అంతరార్థం. ఇంతకీ ఆయన ఈ సుదీర్ఘ ప్రయాణానికి ఎందుకు పూనుకున్నారు? ఏ లక్ష్యం కోసం ఆయన ఇంత ప్రయాస పడవలసి వచ్చింది?? అన్న ప్రశ్నలు ఇక్కడ ఉదయిస్తాయి.

అసలు విషయం ఏమిటంటే ఆయన ఒక సందర్భంలో ఒక పృచ్ఛకుని ప్రశ్నకు బదులిస్తూ, "ప్రస్తుతం నా అంతటి జ్ఞాని లోకంలో ఎవడూ లేడు" అని అన్నారు. అల్లాహ్‌కు ఈ మాట నచ్చలేదు. "నీకంటే పెద్ద జ్ఞాని అయిన నా దాసుడొకడు (ఖిజర్) ఉన్నాడ"ని అల్లాహ్ 'వహీ' ద్వారా ఆయనకు తెలియపరచాడు. "ఓ అల్లాహ్! నేనాయన్ని ఎలా కలుసుకోగలను?" అని మూసా విన్నవించుకోగా, "రెండు సముద్రాలు కలుసుకునే స్థలంలో అతనుంటాడు. చేపను తీసుకెళ్ళండి. అది మీ తట్టలోనుంచి జారుకుని పోయినచోటే మీ గమ్యస్థానం అని తెలుసుకోండి" అని అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు (బుఖారీ – అల్ కహఫ్ సూరా). దైవాజ్ఞానుసారం ఆయన (అలైహిస్సలాం) ఒక చేపను కూడా తీసుకుని పయనమయ్యారు.

98. ఇంతకీ ఆ స్థలం ఎక్కడుంది? ఈ విషయమై ఖచ్చితమైన సమాచారం ఎవరివద్దా లేదు. అయితే ఆనాటి అక్కడి భౌగోళిక స్వరూపాన్ని బట్టి పండితులు సినాయ్ ద్వీపానికి దక్షిణ ప్రాంతాన ఉన్న అఖబా, సూయజ్ జల సంధులే ఆ సాగరాలనీ, అవి రెండూ ఒకచోట కలిసి, ఎర్ర సముద్రంలో విలీనమవుతాయనీ, బహుశా ఆ స్థలానికే దైవప్రవక్త మూసా (అలైహిస్సలాం) పయనమై ఉంటారని అభిప్రాయపడ్డారు. ఇతర వ్యాఖ్యాతలు వేసిన అంచనాల కన్నా ఈ అభిప్రాయమే అక్కడి నైసర్గిక స్వరూపంతో సమన్వయం చెందేలా ఉంది.

61 తీరా వారిద్దరు సాగర సంగమానికి చేరుకున్నాక, అక్కడ తమ చేపను మరచి పోయారు. అదేమో సొరంగం మాదిరిగా దారిచేసుకుని సముద్రంలోకి జారుకుంది.

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

62 వారుభయులూ ముందుకు సాగి పోయిన తరువాత మూసా తన (వెంట నున్న) యువకుణ్ణి ఉద్దేశించి, "మా ఉదయ భోజనం తీసుకురా. నిజంగానే ఈ ప్రయాణంలో చాలా ప్రయాస పడాల్సి వచ్చింది" అన్నాడు.

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰىهُ اٰتِنَا غَدَآءَنَا لَقَدْ لَقِيْنَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

63 దానికతను, "చూశారా (ఎంత పన యిందో)! మనం రాతిబండకు ఆనుకుని విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నప్పుడు నేను చేప సంగతి మరచిపోయాను. అసలేం జరిగిందో మీకు చెప్పకుండా షైతానే నన్ను మరుపుకు లోను చేశాడు. ఆ చేప చాలా విచిత్రంగా సముద్రంలోకి దారి చేసుకుని వెళ్ళిపోయింది" అని వివరించాడు.[100]

قَالَ اَرَءَيْتَ اِذْ اَوَيْنَآ اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنِّيْ نَسِيْتُ الْحُوْتَ وَمَآ اَنْسٰىنِيْهُ اِلَّا الشَّيْطٰنُ اَنْ اَذْكُرَهٗ وَاتَّخَذَ سَبِيْلَهٗ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

99. **'యువకుడు'** అంటే హజ్రత్ యూషా బిన్ నూన్ (అలైహిస్సలాం) అన్నమాట. దైవప్రవక్త మూసా (అలైహిస్సలాం) మరణానంతరం ఆ అబ్బాయి ఆయన వారసత్వాన్ని పుణికి పుచ్చుకున్నాడు.

100. అంటే ఆ చేప సజీవమై సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయింది. అల్లాహ్ దాని కోసం సముద్రంలో సొరంగం లాంటి దారిని ఏర్పరచాడు. ఆ చేప సముద్రంలోకి దూకటం, సొరంగం లాంటి దారి దాని కోసం సుగమం కావటం హజ్రత్ యూషా (అలైహిస్సలాం) కళ్లారా చూశారు. కాని ఆ సంగతి మూసాకు చెప్పటం మాత్రం మరచి పోయారు. విశ్రాంతి తీసుకున్న తరువాత వారిద్దరూ ఆ స్థలం నుంచి ముందుకు సాగిపోయారు. పగలు, రేయి నిరాఘాటంగా ప్రయాణించారు. మరునాడు ఉదయం హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) బాగా అలసిపోయారు. అకలేసింది. "టిఫిన్ వడ్డించు నాయనా!" అని తన శిష్యుణ్ణి కోరారు. ఆ యువకుడికి చేప సంగతి అప్పుడుగాని జ్ఞాపకం రాలేదు. "తమరికి చెప్పటం మరిచిపోయాను. మనం విశ్రాంతి తీసుకున్న ఆ స్థలం వద్దనే చేప బ్రతికి సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయింది. చిత్రవిచిత్రమైన పద్ధతిలో

64 “(అరె!) మనం వెతుక్కుంటూ వచ్చింది ఆ స్థలం కోసమే కదా!” అని మూసా అన్నాడు. ఆ తరువాత వారిద్దరూ తమ పాదచిహ్నాల ఆధారంగా వెనక్కి తిరిగి వచ్చారు.[101]

قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ ۖ فَارْتَدَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾

65 అక్కడ వారు మా దాసులలోని ఒక దాసుణ్ణి[102] కనుగొన్నారు. మేము అతనికి మా వద్ద నుంచి ఓ ప్రత్యేక కారుణ్యాన్ని ప్రసాదించి ఉన్నాము.[103] ఇంకా మా వద్దనుంచి అతనికి ఓ ప్రత్యేక విద్యను[104] నేర్పి ఉన్నాము.

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَآ اٰتَيْنٰهُ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنٰهُ مِنْ لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

అది తన మార్గాన్ని తీసుకుంది. ఆ సంగతి మీకు చెప్పాలనే అనుకున్నాను. కాని షైతాను నన్ను పరధ్యానానికి లోను చేశాడు” అని చెప్పాడు.

101. ‘ఓ దైవదాసుడా! మనం వెళ్ళాల్సింది అక్కడికే కదా!’ అంటూ హ్రజత్ మూసా (అ) తన అడుగు జాడలను చూసుకుంటూ తిరోన్ముఖులయ్యారు. ఆ విధంగా వారు ఉభయులూ అంతకుముందు ఆగిన స్థలానికి–సాగర సంగమానికి – చేరుకున్నారు. ‘ఖససా’ అంటే వెంటపడటం, వెనుక నడవటం అని అర్థం. అడుగు జాడలను చూసుకుంటూ వాటి వెనుక నడుచుకుంటూ వెళ్ళారని దాని భావం.

102. **‘ఒక దాసుడు’** అంటే హ్రజత్ ఖిజర్ అని భావం. ప్రామాణిక హదీసుల ద్వారా కూడా ఈ విషయం రూఢీ అవుతోంది. ‘ఖిజర్’ అంటే ‘ఆకుపచ్చని’ అని అర్థం. ఒకసారి ఆ పుణ్యపురుషుడు తెల్లని, నున్నని నేలపై కూర్చోగా, ఆ భూప్రదేశం పచ్చగా మారి కళకళలాడసాగింది. అందుకే ఆయనకు ఖిజర్ అనే పేరు పడింది (సహీహ్ బుఖారీ – అల్ కహఫ్ సూరా వ్యాఖ్యానం).

103. అల్లాహ్ తన ప్రత్యేక దాసునికి ప్రసాదించిన ఆ “ప్రత్యేక కారుణ్యం” ఏమై ఉంటుందీ? బహుశా ప్రవక్తపదవి కావచ్చునని చాలామంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయ పడ్డారు. దేవుడు తన ప్రత్యేక దాసులకు అనుగ్రహించే ప్రత్యేక వరాలని మరికొంత మంది అభిప్రాయపడ్డారు.

104. ప్రవక్త పదవితో పాటు, మూసా (అలైహిస్సలాం) లాంటి గొప్ప ప్రవక్తలకే ఇవ్వని విశేష జ్ఞానాన్ని, యుక్తినీ అల్లాహ్ ఖిజర్‌కు అనుగ్రహించాడు. కొంతమంది సూఫీ ప్రముఖులు ఈ సంఘటనను ఆధారంగా చేసుకుని, ప్రవక్తలు కాని వారికి కూడా దేవుడు ‘నిగూఢ జ్ఞానాన్ని’ ఇస్తాడనీ, గురువు లేకుండానే ప్రభువు కటాక్షంతో ఈ

66 మూసా అతనితో, “మీకు నేర్పబడిన మంచి విద్యను మీరు నాకు నేర్పడానికి, నేను మీ వెంట ఉండవచ్చా?” అని అభ్యర్థించాడు.

قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰ أَن تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

67 దానికతను, “మీరు నా సహచర్యంలో ఉంటూ ఏమాత్రం ఓపిక పట్టలేరు.

قَالَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

68 “అయినా మీరు మీ జ్ఞానపరిధిలోకి తీసుకోని విషయంపై[105] ఓపిక పట్టడం మీ వల్ల ఎలా సాధ్యమవుతుంది?” అన్నాడు.

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

69 “అల్లాహ్ తలిస్తే మీరు నన్ను సహన శీలిగా పొందుతారు. ఏ విషయంలోనూ నేను మీ ఆజ్ఞను జవదాటను” అని (మూసా) సమాధానమిచ్చాడు.

قَالَ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

70 “సరే! నా వెంట రావాలన్నదే మీ అభిలాష అయితే (బాగా గుర్తుంచుకోండి!) ఏ విషయం గురించైనా సరే నేను స్వయంగా మీతో ప్రస్తావించనంతవరకూ నన్నేమీ అడగకూడదు” అన్నాడతను.

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَن شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

71 వారిద్దరూ బయలుదేరారు. చివరకు ఒక పడవలో పయనమైనప్పుడు అతను (ఖిజరు) దాని చెక్క పలకలను పగుల

فَانطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾

విద్య వరిస్తుందనీ, ఇది ఖుర్ఆన్ హదీసు రూపంలో ఉన్న షరీయతు పరిజ్ఞానానికి భిన్నమైనదని చెబుతారు. కాని ఈ వాదన ఏమాత్రం సరైంది కాదు. హజ్రత్ ఖిజర్‌కు ప్రసాదించిన ‘ప్రత్యేక విద్య’ గురించి అల్లాహ్ ఖుద్దుగా స్పష్టీకరించాడు. కాని ఇతరుల విషయంలో అలాంటి స్పష్టీకరణ లేదు. ఇదొక అసాధారణ విషయం. దాన్ని గనక సర్వసామాన్యం చేస్తే ప్రతి రోజూ ఓ కొత్త ఖిజర్ పుట్టుకువస్తాడు. కాబట్టి ఇలాంటి వక్రభాష్యాలను నమ్మవలసిన అవసరం లేదు.

105. అంటే ఏ విషయంపైనయినా సరే పూర్తి అవగాహన లేకుండా ఓపిక పట్టడం మీవల్ల సాధ్యమవుతుందా? అన్నది హజ్రత్ ఖిజర్ సందేహం.

గొట్టారు. దానికి మూసా, "ఇదేమిటీ, పడవ ప్రయాణీకులందరినీ ముంచేయ టానికా వీటిని పగులగొట్టారు? మీరు చాలా ఘోరమైన పనికి ఒడిగట్టారు" అని చెప్పనే చెప్పేశాడు.[106]

72 "మీరు నా వెంట ఉండి ఓపిక పట్ట లేరని ముందే చెప్పానా!?" అని (ఖిజరు) అన్నాడు.

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

73 "నా మరుపుపై నన్ను పట్టుకోకండి. నా విషయంలో కఠినంగా వ్యవహరించ కండి"[107] అని మూసా విన్నవించు కున్నాడు.

قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

74 ఆ తరువాత వారుభయులూ ముందుకు సాగిపోయారు. వారికి ఒక అబ్బాయి తారసపడ్డాడు.[108] అతనా అబ్బాయిని చంపేశాడు. "మీరు పవిత్ర మైన ఒక ప్రాణాన్ని తీసేశారు. అతను ఏ ప్రాణినీ హతమార్చి ఉండలేదుకదా! నిశ్చయంగా మీరు అత్యంత ఘోరకృత్యా నికి పాల్పడ్డారు"[109] అని మూసా చెప్పాడు.

فَانطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَّقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُّكْرًا ﴿٧٤﴾

106. ఖిజర్ ఆ పడవ చెక్కపలకలను ఎందుకు పగుల గొట్టారో హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం)కు తెలీదు. అందుకే ఆ చేష్టను ఆయన సహించలేకపోయారు. తనకు తెలిసినంతవరకూ అది తప్పుదు పని. ఆ విషయాన్నే ఆయన మొహం మీద చెప్పేశారు. **'ఇమ్‌రన్'** (إِمْرًا) అంటే "మహా ఆందోళనకరమైన పని."

107. అంటే; నా పట్ల కాస్త సడలింపుల వైఖరిని అవలంబించండి. ప్రతి చిన్న విషయంపై నన్ను నిలదీసి, నా లక్ష్యసాధన కఠినతరం చేయకండి.

108. అరబీలో **'గులామ్'** (غُلَامًا) అనబడింది. ఈ పదానికి చిన్నపిల్లవాడు, యువకుడు అని కూడా అర్థం వస్తుంది. అందుకే తెలుగు అనువాదంలో 'అబ్బాయి' అనటం జరిగింది.

109. అరబీలో **'నుక్‌రన్'** (نُّكْرًا) అని ఉంది. అంటే ధర్మశాస్త్రం (షరీఅతు) ససేమిరా

75 “నా వెంట ఉంటూ మీరు ఏమాత్రం సహనం పాటించలేరని ముందే చెప్పానా లేదా?” అని ఆయన అన్నాడు.

قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَّكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعَ مَعِيَ صَبْرًا ۝٧٥

76 “ఒకవేళ దీని తరువాత ఏ విషయం లోనయినా నేను మిమ్మల్ని ప్రశ్నిస్తే నన్ను మీ వెంట ఉండనివ్వకండి. ఇక మీదట నాపై చర్య గైకొనేందుకు తగిన కారణం[110] మీకు లభించింది” అని మూసా ప్రాధేయ పడ్డాడు.

قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍۢ بَعْدَهَا فَلَا تُصٰحِبْنِيْ ۚ قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَّدُنِّيْ عُذْرًا ۝٧٦

77 వారిద్దరూ అక్కణ్ణుంచి బయలుదేరి ఒక పట్టణానికి చేరుకున్నారు. తమ కోసం భోజన ఏర్పాటు చేయమని అక్కడి ప్రజలను అభ్యర్థించగా వారికి ఆతిథ్యమివ్వటానికి స్థానికులు నిరాకరించారు.[111]

فَانْطَلَقَا ٚ حَتّٰۤى اِذَاۤ اَتَيَاۤ اَهْلَ قَرْيَةِ ۣاسْتَطْعَمَاۤ اَهْلَهَا فَاَبَوْا اَنْ يُّضَيِّفُوْهُمَا فَوَجَدَا فِيْهَا جِدَارًا يُّرِيْدُ اَنْ يَّنْقَضَّ

అనుమతించని కార్యం అని అర్థం. కొంతమంది దీన్ని మొదటి పని (పడవను పాడు చేయటం)కన్నా దారుణమైన పని అన్న అర్థంలో తీసుకున్నారు. అయితే మరికొంత మంది దీన్ని మొదటి పనికన్నా తక్కువ స్థాయి చెడుకార్యం అన్న అర్థంలో తీసుకున్నారు. ఎందుకంటే బాలుణ్ణి హత్యచేయటం అతని వరకే పరిమితం అయింది. కాని పడవలో సృష్టించిన లోపం ఆ పడవలో ప్రయాణించే వారందరి ముంపుకు కారణమవుతుందని వారు చెప్పదలిచారు (ఫత్హుల్ ఖదీర్). అయితే ఈ రెండింటిలో మొదటి అభిప్రాయమే సముచితమైనది. ఎందుకంటే హజ్రత్ మూసాకు ఉన్న ధార్మిక, షరీయతు పరిజ్ఞానం ప్రకారం ఈ పని (అబ్బాయి హత్య) షరీయతుకు విరుద్ధమైనది. అందుకే ఆయన దీనిని అత్యంత ఏహ్యమైన చేష్టగా భావించి, దానిపై తీవ్రమయిన ఆక్షేపణను తెలియజేశారు.

110. అంటే, ఇక మీదట గనక మిమ్మల్ని ప్రశ్నిస్తే మీ సహచర్య భాగ్యం నుంచి నన్ను దూరం చేద్దురుగాని. మీరు నాపై గైకొనే ఈ కఠిన చర్యను నేను శిరసావహిస్తాను. ఎందుకంటే సహనానికీ ఒక హద్దు ఉంటుంది. ఇప్పటికే నేను మధ్యలో ప్రశ్నలు వేసి మీ సహనాన్ని చాలా ఎక్కువగా పరీక్షించాను. కాబట్టి నాకు ఈ ఒక్క అవకాశం ఇవ్వండి.

111. అది పిసినారి ప్రజల పట్టణం. అందుకే వారు ప్రయాణీకులకు పట్టెడన్నం పెట్టి బాటసారుల హక్కును చెల్లించడానికి స్పష్టంగా నిరాకరించారు. మరి చూడబోతే అతిథులకు మర్యాద చేయటం, ప్రయాణీకులకు అన్నం పెట్టడం షరీయతు ప్రబోధించే

فَأَقَامَهُۥ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾

అంతలో ఆ ఊరిలో కూలిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్న ఒక గోడపై వారి దృష్టి పడింది. ఆయన ఆ గోడను (యథా తథంగా) నిలబెట్టాడు.[112] "మీరు గనక తలచుకుంటే ఈ పనికి వేతనం తీసుకో వచ్చుకదా!"[113] అని మూసా అన్నాడు.

قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

78 దానికతను ఈ విధంగా సమాధాన మిచ్చాడు : "ఇక మీకూ – నాకూ మధ్య చీలిక ఏర్పడినట్లే (మన సావాసం చెల్లి పోయింది).[114] మీరు సహించలేకపోయిన ఆ మూడు విషయాల పరమార్థాన్ని కూడా మీకు వివరిస్తాను[115] (వినండి)...."

నైతిక విషయాలలో ఓ ముఖ్యాంశం. అతిథిమర్యాద, ఆదరణ 'విశ్వాసం' (ఈమాన్) కోరే ప్రధానాంశాలలో ఒకటని మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) నొక్కి వక్కాణించారు. ఆయన (స) ఇలా అన్నారు : "అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించేవాడు అతిథిని ఆదరించాలి, అతనికి మర్యాద చేయాలి."

112. హజ్రత్ ఖిజర్ ఆ గోడను చేత్తో తాకగానే – విచిత్రంగా – అది నిటారుగా నిలబడి పోయింది. సహీహ్ బుఖారీలో ఈ విషయం వివరంగా వచ్చింది.

113. ఆ పట్టణ వాసులు తమను ఏమాత్రం పట్టించుకోకపోవటంతో దైవప్రవక్త (స) మూసాకు సహజంగానే కోపం వచ్చింది. దయాదాక్షిణ్యాలు ఏ కోశానా లేని ఈ జనులకు ఉచితంగా ఎందుకు సేవచేయాలి? గోడను మరమ్మత్తు చేసినందుకు వారి నుంచి ప్రతిఫలం పుచ్చుకుంటే తప్పేమిటీ? అన్నది ఆయన ఉద్దేశం. ఆ మాటే హజ్రత్ ఖిజర్‌ను అడిగేశారు ఉండబట్టలేక.

114. "మూసా! మీరు మూడోసారి నాకు అడ్డు తగిలారు. ఇప్పుడు మనం విడిపోయే సమయం వచ్చేసింది. మీరు చెప్పినట్లుగానే ఈ క్షణం నుంచీ మీతో తెగత్రెంపులు చేసుకుంటున్నాను" అని హజ్రత్ ఖిజర్ అన్నారు.

115. అయితే విడిపోయే ముందు ఆ మూడు సంఘటనల్లో దాగి వున్న నిగూఢార్థాన్ని మూసా (అలైహిస్సలాం)కి వివరించటం అవసరమని హజ్రత్ ఖిజర్ భావించారు. విడమరచి చెప్పకపోతే మూసా (అలైహి) అపోహకు గురయ్యే అవకాశముంది. అందుకే హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) తన కళ్ల ముందర జరుగుతున్న దారుణాలను చూసి ఓర్చుకోలేకపోయారు.

ఇదిలా వుండగా హజ్రత్ ఖిజర్ చేసిన ఈ అద్భుతాల ఆధారంగా కొంతమంది,

79 “ఆ పడవ సంగతి – అది సముద్రంలో పనిచేసుకునే కొందరు నిరుపేదలది. నేను కావాలనే ఆ పడవలో కొంత లోపం ఏర్పరచాలనుకున్నాను. ఎందుకంటే, ఇంకాస్త ముందుకుపోతే కనిపించిన ప్రతి (మంచి) పడవనూ బలవంతంగా వశ పరచుకునే రాజు ఒకడున్నాడు.

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسٰكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُّ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

80 “ఇకపోతే ఆ అబ్బాయి సంగతి; అతని తల్లిదండ్రులు విశ్వాసులు. అతను తన తలబిరుసుతనంతో, తిరస్కారవైఖరితో వారిని వేధిస్తాడని మాకు భయమేసింది.

وَأَمَّا الْغُلٰمُ فَكَانَ أَبَوٰهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُّرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَّكُفْرًا ﴿٨٠﴾

ఆయన మానవమాత్రుడై ఉండడనీ, ఒక దైవదూత మాత్రమే ఇలాంటి అద్భుతాలు చేస్తాడని వ్యాఖ్యానించారు. కాని దేవుడు తన ప్రవక్తల్లో ఎవరికయినా ఈ దివ్య జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించి, వారిచేత అలాంటి పనులు చేయించుకోవటం అసంభవమేమీ కాదు. ఆ పనులు చేసిన వ్యక్తి ఖుద్దుగా, అందులో తన ప్రమేయం ఏమీలేదనీ, దైవాజ్ఞతోనే తానా పనులు చేశానని స్పష్టంచేసిన మీదట అందులో మరిన్ని కూపీలు లాగవలసిన అవసరం అసలే లేదు. ఉదాహరణకు : దైవిక ఉత్తర్వుల ననుసరించి కొందరు రోగగ్రస్తులవుతారు. కొందరు మరణిస్తారు. కొందరి వర్తకంలో స్తబ్ధత ఆవరిస్తుంది. కొందరి పంటలు పాడైపోతాయి. కొందరి కర్మాగారాలు కాయిలా పడతాయి. కొన్ని మానవ సముదాయాలపై ఆపదలు వచ్చిపడతాయి. వాటిలో కొన్ని పనులు దైవాదేశంతో దైవదూతలు కూడా నిర్వర్తిస్తారు. ఏ విధంగానయితే ఈ పనులు షరీయతు స్వభావానికి విరుద్ధంగా కానరావో అదేవిధంగా హజ్రత్ ఖిజర్ ద్వారా సృష్టించబడిన ఈ సంఘటనలు కూడా దైవిక విషయాలతో ముడిపడి ఉండటం వల్ల వాటిని “షరీయతు త్రాసు”లో తూయటం సరికాదు.

అయితే ఇప్పుడు దైవదౌత్య పరంపర పరిసమాప్తమయింది. కాబట్టి ఈనాడు ఎవరయినా హజ్రత్ ఖిజర్ మాదిరిగా అలాంటి పనులు చేసి, తన చేష్టల్ని సమర్థించుకోవటానికి ‘దివ్య జ్ఞానాన్ని’ ఆశ్రయిస్తే అది ముమ్మాటికీ నిజం కాజాలదు. ఎందుకంటే హజ్రత్ ఖిజర్ సంఘటన దివ్య ఖుర్ఆన్ ద్వారా రూఢీ అయింది గనక అది మన కోసం నమ్మదగినది. దాన్ని నిరాకరించటానికి వీలులేదు. కాని ఈనాడు

81 "అందుకే వారికి వారి ప్రభువు – అతనికి బదులుగా – అతనికన్నా సౌశీల్య వంతుడైన, దయార్ద్రతకు దగ్గరగా ఉండే బాలుడిని ప్రసాదించాలని మేము కోరు కున్నాము.

فَأَرَدْنَا أَن يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَوٰةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ٨١

82 "ఇక గోడ సంగతంటారా, ఆ గోడ ఈ పట్టణంలో నివసించే ఇద్దరు అనాధ బాలలది. వారికి చెందవలసిన ఒక నిధి ఆ గోడ క్రింద పాతిపెట్టబడి ఉంది. వారి తండ్రి సజ్జనుడు. ఈ అనాధలిద్దరూ యుక్త వయస్కులై నీ ప్రభువు దయానుగ్రహంతో తమ ఈ నిధిని వెలికి తీసుకోవాలన్నది నీ ప్రభువు సంకల్పం. నేను నా అంతట నేనుగా ఈ పని చేయలేదు.[116] మీరు సహించలేక పోయిన ఆ సంఘటనల వెనుక దాగి వున్న వాస్తవికత ఇదే!"

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَٰمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ
تَحْتَهُ كَنزٌ لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَن يَبْلُغَا
أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ
عَنْ أَمْرِي ذَٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ٨٢

ఎవరయినా ఇలాంటి చేష్టలకు పూనుకుంటే చేష్టలుడిగి చూస్తూ ఉండిపోరాదు. దాన్ని ఖండించాలి. అడ్డుకోవాలి.

116. హజ్రత్ ఖిజర్‌ను ఒక ప్రవక్తగా భావించే వారికి ఇది రెండవ ఆధారం. ఎందుకంటే ప్రవక్త కాని వారివద్దకు ఇలాంటి సందేశం 'వహీ' ద్వారా అందదు. లీలామాత్రంగానే వారు ఇన్ని అద్భుత కార్యాలను చేయలేరు. ప్రవక్త కానివారు తమకు ఇలాంటి దివ్య జ్ఞానం లభించిందని చెప్పినా అది నమ్మశక్యం కాదు.

హజ్రత్ ఖిజర్ జీవితంపై కూడా అభిప్రాయభేదాలున్నాయి. హజ్రత్ ఖిజర్ ఇప్పటికీ జీవించి ఉన్నారని కొందరు ప్రబుద్ధులు వాదిస్తారు. తమ ఈ అభిప్రాయాన్ని నిరూపించుకునే యత్నంలో, ఫలానా ఫలానా పుణ్యపురుషులు ఆయన్ని కలుసుకున్నారని కూడా చెబుతారు. కాని ఈ మేరకు షరీయతు ద్వారా మనకు ఏ ఆధారమూ లభించదు. హజ్రత్ ఖిజర్‌ను ప్రజలు చేతనావస్థలోనో, స్వప్నావస్థలోనో కలుసుకున్నారన్న విషయం కూడా స్వీకారయోగ్యం కాదు. ఆయన రూపురేఖలు ఎలా ఉంటాయో కూడా కనీసం తెలియనప్పుడు, ఆయన్ని ఎవరయినా ఎలా గుర్తుపట్టగలరు? అన్నది మరో ప్రశ్న. వాస్తవానికి హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) మాత్రమే ఆయన్ని నిజంగా కలుసు కున్నారు. మిగతావన్నీ కాల్పనికమైనవి.

83 (ఓ ప్రవక్తా!) వారు నిన్ను జుల్‌ఖర్‌నైన్ గురించి అడుగుతున్నారు.[117] "నేను మీకు అతని వృత్తాంతం కొద్దిగా చదివి వినిపిస్తా న"ని వారికి చెప్పు.

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَن ذِى ٱلْقَرْنَيْنِ ۖ قُلْ سَأَتْلُوا۟ عَلَيْكُم مِّنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

117. ఇది ముష్రిక్కుల మూడవ ప్రశ్నకు సమాధానం. యూదుల ప్రేరేపణపై వారు దైవప్రవక్త (సఅసం)కు ఈ ప్రశ్న వేశారు. 'జుల్‌ఖర్‌నైన్' అంటే "రెండు కొమ్ములు ఉన్నవాడు" అని అసలు అర్థం. అతని తలపై రెండు కొమ్ములు మొలిచి ఉండటం వల్ల అతనికి ఆ పేరు వచ్చింది లేదా అతడు తూర్పు నుంచి పశ్చిమం వరకు జైత్రయాత్రను కొనసాగించి సూర్యోదయం – సూర్యాస్తమయాలను రెండు దిక్కులలోనూ ప్రత్యక్షంగా తిలకించి ఉండటం వల్ల అతనికి ఆ పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. మరి కొంతమంది ప్రకారం అతని తలపై రెండు జడలు ఉండేవి. లేదా రెండు పిలకలు ఉండేవి. అందుకే అతనికా పేరు వచ్చింది. ప్రాచీన వ్యాఖ్యాతలు బహుశా ఇతను అలెగ్జాండర్ అయి ఉంటాడని భావించారు. ఎందుకంటే అలెగ్జాండర్ జైత్రయాత్ర పశ్చిమ ప్రాంతం నుంచి తూర్పు దేశాల వరకూ వినా అప్రతిహతంగా సాగింది.

అయితే ఆధునిక ఖుర్‌ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు ఈ అభిప్రాయంతో ఏకీభవించలేదు. ముఖ్యంగా మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ ఈ విషయంలో చేసిన పరిశోధన శ్లాఘించదగినది. ఆయన పరిశోధనా సారాంశం ఇది : 1. ఖుర్‌ఆన్ విశదీకరించినట్టు జుల్ఖర్‌నైన్ శక్తిమంతుడు. అల్లాహ్ అతనికి గొప్ప శక్తి సామర్థ్యాలను, ఒనరులను సమకూర్చాడు. 2. అతడు ప్రాక్ పశ్చిమ రాజ్యాలను వరుసగా జయిస్తూ ఒక పర్వత ప్రాంతానికి చేరాడు. ఆ పర్వతానికి అవతల యాజూజ్ – మాజూజ్‌లు ఉండేవారు. 3. అతడు యాజూజ్ మాజూజ్‌ల దురాగతాలను అడ్డుకునే ఉద్దేశంతో వారి మార్గాన్ని మూసేం దుకు అత్యంత పటిష్టమైన నిర్మాణం చేపట్టాడు. 4. అతడు న్యాయశీలుడైన చక్రవర్తి. 5. అల్లాహ్‌పట్ల, అంతిమదినం పట్ల విశ్వాసం గలవాడు. 6. అతడు మనోవాంఛల వెనుక పరుగెత్తే విషయలోలుడు కాడు. ప్రాపంచిక పటాటోపాలను, సిరిసంపదల్ని ఆశించేవాడు అంతకన్నా కాదు. అతడు ప్రాచీన పారసీక దేశస్థుడు. అతన్ని గ్రీకులు సాయిరిస్ అనీ, ఇబ్రానీలు ఖూరిస్ అనీ, అరబ్బులు కైఖుస్రూ అని పిలిచేవారు. క్రీ.పూ. 539కి చెందినవాడు. క్రీ.శ. 1838లో సాయిరిస్ అనే పేరుగల ఒక విగ్రహం కనుగొనబడింది. దాని రెండు భుజాలపై రెక్కలున్నాయి. తలపై పొట్టేలు మాదిరిగా రెండు కొమ్ములున్నాయి. (వివరాల కోసం తర్జుమానుల్ ఖుర్‌ఆన్ – మొదటి సంపుటి పేజీలు : 399 – 430 – ప్రథమ ముద్రణ చూడండి) యదార్థం మాత్రం అల్లాహ్‌కే తెలుసు.

84 మేము అతనికి భువిలో అధికారం ఇచ్చాము. అన్ని రకాల సాధన సంపత్తుల్ని[118] కూడా అతనికి సమకూర్చాము.

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُۥ فِى ٱلْأَرْضِ وَءَاتَيْنَٰهُ مِن كُلِّ شَىْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾

85 అతను ఒక దిశలో పోసాగాడు.[119]

فَأَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

86 చివరకు అతను సూర్యుడు అస్తమించే ప్రదేశానికి చేరుకుని, సూర్యుడు ఒక బురద చెలమలో అస్తమిస్తుండగా చూశాడు.[120] దాని సమీపంలో అతను ఒక జాతి వారిని కూడా కనుగొన్నాడు. "ఓ జుల్‌ఖర్‌నైన్! నువ్వు వీళ్లను శిక్షించవచ్చు. లేదా వీరి విషయంలో మరేదయినా ఉత్తమ వైఖరిని అవలంబించవచ్చు"[121] అని మేమతనికి సెలవిచ్చాము.[122]

حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ ٱلشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِى عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِندَهَا قَوْمًا ۗ قُلْنَا يَٰذَا ٱلْقَرْنَيْنِ إِمَّآ أَن تُعَذِّبَ وَإِمَّآ أَن تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾

118. **'సబబ్'** అంటే అసలు త్రాడు అని అర్థం. లక్ష్యసాధన కోసం ఉపయోగించే 'సాధనం' కొరకు కూడా ఈ పదం అన్వయిస్తుంది. ఈ రకంగా తీసుకుంటే దీనికి ఒనరులు, సాధన సంపత్తులు అన్న భావం వస్తుంది. వాటిననుసరించి అతడు విజయాలు సాధించాడు. శత్రువుల పొగరు అణచాడు. దుర్మార్గులైన చక్రవర్తులను మట్టికరిపించాడు.

119. ఈ వచనంలో 'సబబ్' అంటే మార్గం అని అర్థం. అతడు దైవప్రసాదితమయిన ఒనరుల ద్వారా మరిన్ని కొంగ్రొత్త ఆవిష్కరణలకు పూనుకున్నాడు. మరిన్ని ఒనరులను సమకూర్చుకున్నాడు అన్న అర్థం కూడా వస్తుంది. ఉదాహరణకు : 'ఇనుము'ను సృష్టించినవాడు అల్లాహ్‌యే. ఆ ఇనుము ద్వారా ఎన్నో ఆయుధాలు, మరెన్నో యంత్రాలు, పనిముట్లు తయారవుతాయి.

120. ఈ ఆయతులో **'ఐనిన్'** అంటే నీటి గుంట లేక సముద్రం అని అర్థం. **'హమిఅతిన్'** అంటే బురద, రొంపి అని అర్థం. దీని భావమేమిటంటే జుల్ఖర్‌నైన్ పశ్చిమ దిశలో ఒక్కొక్క రాజ్యాన్నీ జయిస్తూ ఒక జనపదం వద్దకు చేరుకున్నాడు. అది అతని జైత్రయాత్రలో ఆఖరి మజిలీ. అక్కడ ఒక జలసంధి లేక సముద్రం ఉంది. అందలి నీళ్లు నల్లగా, బురద బురదగా ఉన్నాయి. సూర్యుడు ఆ బురదలో మునుగుతున్నట్లు అతనికి అనిపించింది. సూర్యాస్తమయం సమయంలో సముద్రతీరంలో నిలబడినపుడు, నిలబడి చూచేవారికి సూర్యుడు సముద్రంలో మునిగిపోతున్నట్లో, లేక భూమిలో కూరుకుపోతున్నట్లో అగుపిస్తాడు. నిజానికి సూర్యుడు మునగడు. అతడు ఆకాశంలోనే ఉంటాడు – తన గమ్యం వైపుకు సాగిపోతుంటాడు.

87 దానికతను, “దుర్మార్గానికి ఒడిగట్టిన వాణ్ణి మేము శిక్షిస్తాము.[123] తరువాత అతను తన ప్రభువు వద్దకు మరలించ బడతాడు. ఆయన అతనికి మరింత తీవ్రమైన శిక్ష విధిస్తాడు” అని అన్నాడు.

قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾

88 “అయితే విశ్వసించి, మంచిపనులు చేసినవారికి ప్రతిఫలంగా మేలు కలుగుతుంది. అలాంటి వారికి మేము సయితం మా పనిలో తేలికపాటి ఆదేశాలే ఇస్తాము” (అని అన్నాడు).

وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءً الْحُسْنَىٰ ۖ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾

89 ఆ తరువాత అతను మరో దారి పట్టాడు –[124]

ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾

90 అతను సూర్యుడు ఉదయించే ప్రదేశానికి చేరుకున్నప్పుడు, అక్కడ సూర్యుడు ఒక జాతి వారిపై ఉదయించటం చూశాడు. మేము వారికీ – సూర్యునికీ మధ్య ఎలాంటి అడ్డునూ ఉంచలేదు.[125]

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾

121. అంటే మేము నీకు ఈ జాతివారిపై ఆధిక్యతను వొసగాము. ఇప్పుడు నువ్వు వారి దురాగతాలకుగాను వారిని హతమార్చినా, వాళ్ళను నిర్బంధించినా, పరిహారం తీసుకుని వారిని వదలిపెట్టినా – అది నీ ఇష్టం అని భావం.

122. “మేము సెలవిచ్చాము” అంటే ‘వహీ’ ద్వారా ఆ విషయం మేమతనికి తెలియజేశాము అని భావం. ఈ వాక్యం ఆధారంగా కొంతమంది, జుల్ఖర్నైన్‌కు దైవదౌత్యం (ప్రవక్త పదవి) లభించిందని భావించారు. అతనికి ప్రవక్త పదవి లభించలేదని అనేవారు, బహుశా ఆ కాలపు పైగంబరు ద్వారా అతనికి ఆ సూచన ఇవ్వబడి ఉండవచ్చుని అభిప్రాయపడ్డారు.

123. అంటే షిర్క్‌పై, తిరస్కారవైఖరిపై మొండికేసిన వారిని మేము శిక్షించి తీర్తాము.

124. అంటే ఇప్పుడు అతను పశ్చిమం నుంచి తూర్పు ప్రాంతం వైపుకు ప్రయాణం మొదలుపెట్టాడు.

125. తూర్పు దిశలో ఆఖరి జనవాసం వరకూ వెళ్ళిపోయాడు. సూర్యుడు వారిపై ఉదయించేవాడు అని అనటం జరిగింది. అక్కడి ప్రజలు మరీ అనాగరికులు. వారు ఇండ్లలో నివసించే బదులు మైదానాలలో, ఎడారులలో నివసించేవారు. దుస్తులు

91 ఇదీ పరిస్థితి! అతనికి సంబంధించిన విషయాలన్నీ మా జ్ఞానపరిధిలో ఉన్నాయి.[126]

كَذٰلِكَ ۖ وَقَدْ اَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

92 ఆ తరువాత అతను ఇంకొక మార్గాన్ని అనుసరించాడు.[127]

ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾

93 అతను రెండు కొండల మధ్య ప్రదేశానికి చేరుకున్నప్పుడు,[128] ఆ రెంటికీ నడుమ ఒక జాతివారిని చూశాడు. వారు అతని (ఒక్క) మాటనైనా అర్థం చేసుకునే స్థితిలో లేరు.[129]

حَتّٰىٓ اِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُوْنِهِمَا قَوْمًا ۙ لَّا يَكَادُوْنَ
يَفْقَهُوْنَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

94 "ఓ జుల్ ఖర్నైన్![130] యాజూజ్ మాజూజ్‌లు ఈ దేశంలో కల్లోలాన్ని సృష్టిస్తున్నారు.[131] నువ్వు మాకూ–వారికీ మధ్య ఒక అడ్డుగోడను నిర్మిస్తావా? దానికయ్యే ఖర్చులు నీకు చెల్లించమంటావా?" అని వాళ్లు విన్నవించుకున్నారు.

قَالُوْا يٰذَا الْقَرْنَيْنِ اِنَّ يَاْجُوْجَ وَمَاْجُوْجَ مُفْسِدُوْنَ فِى
الْاَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلٰٓى اَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

ధరించేవారు కారు. వారికీ – సూర్యునికీ మధ్య ఎలాంటి అడ్డుతెరా ఉండేది కాదంటే భావం ఇదే. వారి నగ్న శరీరాలపై సూర్యకిరణాలు ప్రసరించేవి.

126. అంటే జుల్ఖర్నైన్ శక్తి సామర్థ్యాల గురించి, అతని ప్రజ్ఞాపాటవాల గురించి మాకు అంతా తెలుసు. ఇంతకుముందు ప్రస్తావించినట్లు అతను తొలుత పశ్చిమ ప్రాంతాన్ని జయించి, తరువాత తూర్పు వైపుకు జైత్రయాత్రను సాగించాడు.

127. అంటే తూర్పు – పశ్చిమ ప్రాంతాలను జయించిన తరువాత అతను మరో దిశలో సాగిపోయాడు.

128. ఆ రెండు పర్వతాలకు మధ్యన గల లోయలో ఒక జాతివారు నివసించేవారు. ఆ లోయకు అవతల నుంచి యాజూజ్ మాజూజ్ అనే దుర్మార్గులు దండెత్తివచ్చి వారిని వేధిస్తూ ఉండేవారు. అక్కడి ప్రజా జీవితాలను అస్తవ్యస్తం చేసేవారు. రక్తపాతం సృష్టించేవారు.

129. వారికి తాము మాట్లాడే భాష తప్ప మరో భాష రాదు.

130. మరి జుల్ఖర్నైన్‌కు వారు తమ బాధలను ఎలా చెప్పుకోగలిగారు? ఎవరయినా దుబాసీగా వ్యవహరించి ఉండవచ్చు. లేదా దేవుడు జుల్ఖర్నైన్‌కు ప్రసాదించిన సాధనసంపత్తులలో పలు భాషలను అర్థం చేసుకునే జ్ఞానం కూడా ఉండవచ్చు.

قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾

95 అతనిలా సమాధానమిచ్చాడు: "నాకు నా ప్రభువు అనుగ్రహించిన అధికారమే ఎంతో శ్రేష్ఠమైనది. మీరు మీ (శ్రమ) శక్తి ద్వారా నాకు సహాయపడండి చాలు.[132] నేను మీకూ – వారికీ మధ్య ఒక పటిష్ట మైన గోడను నిర్మిస్తాను.

آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾

96 ".... నాకు ఇనుపరేకులను తెచ్చి ఇవ్వండి." ఆ విధంగా అతను ఆ రెండు పర్వతాల మధ్య గోడను – సమానంగా – లేపిన తరువాత,[133] "అగ్నిని రాజేయండి" అని ఆజ్ఞాపించాడు. ఆ ఇనుప రేకులు బాగా కాలి అగ్నిగా మారిన తరువాత "కరిగిన రాగిని తెండి, దానిపై పోస్తాను"[134] అని అన్నాడు.

فَمَا اسْطَاعُوا أَن يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾

97 ఇక వారిలో (యాజూజు మాజూజుల్లో) ఆ గోడను ఎక్కే శక్తి లేకపోయింది. దానికి రంధ్రం వేయటం కూడా వారి తరం కాదు.

131. యాజూజ్ – మాజూజ్ అనేవి వాస్తవానికి రెండు జాతులవారు. ప్రామాణిక హదీసుల ప్రకారం వారు మానవ జాతికి చెందినవారే. ఇతర జాతుల వారికన్నా వారి సంఖ్య అధికంగా ఉంటుంది. వాళ్లతోనే నరకం ఎక్కువగా నిండుతుంది (సహీహ్ బుఖారీ – తఫ్సీర్ సూరతుల్ హజ్; ముస్లిం – కితాబుల్ ఈమాన్).

132. అంటే మీరు మీ శారీరక శక్తిని వెచ్చించండి. గోడ నిర్మాణానికి అవసరమైన సామగ్రిని తెచ్చి ఇవ్వండి. మిగతాదంతా నేను చూసుకుంటాను అని భావం.

133. **'బైనస్సదఫైన్'** అంటే రెండు పర్వత శిఖరాల మధ్య గల ఖాళీ ప్రదేశం. దాన్ని చిన్న ఇనుప పలకలతో నింపేశాడు.

134. **'ఖిత్రన్'** (قِطْرًا) అంటే కరిగిన సీసం, లోహం, రాగి, ధాతువు అన్న అర్థాలు వస్తాయి. ఇనుప రేకులను బాగా కాల్చి అగ్ని గోళంగా మారిన తరువాత వాటిపై రాగి లేక సీసం పోయటం వల్ల ఆ పర్వత కనుమ మూసుకుపోయింది. దాన్ని దాటి రావటం యాజూజ్ మాజూజ్ జాతులకు సాధ్యపడకుండా పోయింది.

قَالَ هٰذَا رَحْمَةٌ مِّن رَّبِّي ۖ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ ۖ
وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٩٨﴾

98 "ఇది కేవలం నా ప్రభువు కటాక్షం. అయితే నా ప్రభువు వాగ్దాన సమయం వచ్చినపుడు ఆయన దాన్ని నేలమట్టం చేసేస్తాడు.[135] నిశ్చయంగా నా ప్రభువు వాగ్దానం నెరవేరటం తథ్యం" అని జుల్ ఖర్నైన్ చెప్పాడు.

135. ఈ గోడ నిర్మాణంలో ఎన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకున్నప్పటికీ, దానికి రంధ్రంవేసి ఇవతలకు చొచ్చుకురావటం యాజూజు మాజూజువంటి క్రూరులకు సాధ్యం కాకపోయినప్పటికీ ప్రభువు వాగ్దాన సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు అది ఎందుకూ పనికిరాదు. ఆయన దాన్ని తుత్తునియలుగా దంచివేసి నేలమట్టం చేసేస్తాడు. 'వాగ్దాన సమయం' అంటే ప్రళయదినానికి సమీపంలో యాజూజు మాజూజులు రావటం అన్నమాట. హదీసుల ద్వారా కూడా ఈ విషయం రూఢీ అవుతోంది.

ఉదాహరణకు ఒక హదీసులో, ఈ గోడలో పడే ఒక చిన్నపాటి రంధ్రం పరీక్షా ఘడియలు దాపురించాయనటానికి సంకేతంగా పేర్కొన్నారు అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం). (సహీహ్ బుఖారీ – నెం. 3346; ముస్లిం – నెం. 2208).

వేరొక హదీసులో ఇలా ఉంది – "వారు ప్రతి రోజూ ఆ గోడను త్రవ్వటం మొదలెడతారు. విఫలురై ఆ పనిని మరునాడు చేద్దాం అని వదిలేస్తారు. దైవప్రణాళిక ప్రకారం వారు లక్ష్యాన్ని ఛేదించే సమయం వచ్చినప్పుడు 'ఇన్షా అల్లాహ్ దీన్ని రేపు త్రవ్వుదాం' అనంటారు. ఆ మరునాడు వారు ఆ గోడలోనుంచి దూరిపోవటంలో సఫలీకృతులవుతారు. అప్పుడు వారు రాజ్యంలో చెలరేగిపోతారు. ప్రజలు బిక్కుబిక్కుమంటూ తమ నివాసాల్లో దాక్కుంటారు. వారు ఆకాశం వైపుకు బాణాలు ప్రయోగించగా అవి రక్తసిక్తమై తిరిగి వస్తాయి. ఎట్టకేలకు అల్లాహ్ వారి ఆసనాలపై ఒక రకమయిన పురుగును సృష్టిస్తాడు. దాంతో వారు నాశనమయిపోతారు." (ముస్నదె అహ్మద్ – 12/511; జామె తిర్మిజీ – 3153; అహాదీసుస్సహీహాతు లిల్ అల్‌బానీ – 1735).

సహీహ్ ముస్లింలోని నవాస్ బిన్ సమ్ఆన్ (రజి) కథనం ఇలా వుంది – "యాజూజు మాజూజులు హజ్రత్ ఈసా (అలైహిస్సలాం) పునరాగమనం తరువాత ఉనికిలోకి వస్తారు" (కితాబుల్ ఫితన్). యాజూజు మాజూజులకు సంబంధించి ఇష్టానుసారం భాష్యం చెప్పే వారి మాటలను ఈ హదీసు ఖండిస్తోంది. ఉదాహరణకు : తాతారీలు ముస్లింలపై దండెత్తడాన్ని, మంగోలుల దండయాత్రలను, రష్యన్ల సామ్రాజ్యవాదాన్ని కొంతమంది యాజూజు మాజూజులుగా అభివర్ణిస్తే, ప్రపంచంపై పాశ్చాత్య జాతుల పెత్తనాన్ని మరికొందరు ఈ ఉపద్రవంగా ఖరారు చేశారు. అసలు ఇవన్నీ ఊహా గానాలు మాత్రమే. ప్రపంచ పటంపై ఎవరికయినా ఆధిక్యత లభిస్తే దాన్ని యాజూజు

99 ఆ రోజు మేము వారిని (సముద్రపు అలల మాదిరిగా) ఒండొకరిలో చొచ్చుకు పోయేలా వదలిపెడతాము. శంఖం ఊద బడుతుంది. అంతే! మేము జనులందరినీ ఒకేసారి సమీకరిస్తాము.

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ
فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

100 ఆ రోజు మేము నరకాన్ని అవిశ్వాసుల ముందు ప్రత్యక్ష పరుస్తాము.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾

101 నా స్మరణపట్ల వారి కళ్లు పొరలు క్రమ్ముకుని ఉండేవి. అప్పుడు వారు (సత్య వాక్కును) వినే స్థితిలో కూడా లేరు.

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا
لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

102 ఇప్పుడీ అవిశ్వాసులు, నన్ను కాదని నా దాసులను తమ సహాయకులుగా చేసుకుందామని అనుకుంటున్నారా? [136] (వినండి!) మేము ఈ అవిశ్వాసుల ఆతిథ్యం కోసం నరకాన్ని సిద్ధంచేసి ఉంచాము.

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن
دُونِي أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

మాజూజుల ఉపద్రవంగా భావించకూడదు. వారు ఉనికిలోకి వచ్చినప్పుడు నరమేధం, విధ్వంసకాండ, అల్లకల్లోలం సర్వసామాన్యమయిపోయి మానవత విలవిల్లాడుతుంది. వారిని ఎదుర్కొనే శక్తి ముస్లింలలో ఉండదు. అయితే ఓ మహమ్మారి వచ్చి వారిని కబళిస్తుంది. దాంతో వారంతా ఒక్క క్షణంలోనే దాని వాతన పడతారు.

136. **'హసిబ' (حَسِبَ)** అంటే అనుకోవటం, తలపోయటం, భావించటం అనే అర్థాలు వస్తాయి. 'నా దాసులు' అంటే దైవదూతలు, ఈసా (ఏసుక్రీస్తు), పుణ్యపురుషులు. ప్రజలు వీరిని తమ సహాయకులుగా, అక్కరలు తీర్చేవారుగా భావించేవారు. అలాగే షైతానులు, జిన్నాతులను కూడా వారు పూజించేవారు. మందలింపు ధోరణిలో ఈ ఆయతు ప్రస్తావించబడింది. వారు నన్ను వదలి నా దాసులను పూజించేవారు కదా! ఇప్పుడు వారు నాకు వ్యతిరేకంగా తమను ఆదుకుంటారని వీళ్లు అనుకుంటున్నారా? అసంభవం. మేము ఈ అవిశ్వాసుల కోసం నరకాన్ని తయారుచేసిపెట్టాం. వీళ్లు నరకానికి ఆహుతి కాకుండా ఈ రోజు అడ్డుపడేవాడెవడూ లేడు. వారు జీవితాంతం నమ్ముకున్న వారి 'దేముళ్లు' ఎవరూ వారికి అండగా నిలవరు అని అల్లాహ్ ఈ ఆయతులో హెచ్చరించాడు.

103 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : "చేసుకున్న కర్మల రీత్యా మీలో అందరికన్నా ఎక్కువగా నష్టపోయే వారెవరో నేను మీకు చెప్పనా?

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾

104 "తమ ప్రాపంచిక జీవితపు ప్రయత్నాలన్నీ వృధా అయిపోతున్నప్పటికీ, తాము చేసేదంతా సజావుగానే ఉందని భ్రమపడేవారే వారు."[137]

الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

105 తమ ప్రభువు ఆయతులను, ఆయన్ని కలుసుకోవలసి ఉందన్న విషయాన్ని త్రోసి పుచ్చినవారు వీరే.[138] అందువల్ల వారి కర్మలన్నీ వృధా అయిపోయాయి. కాబట్టి ప్రళయదినాన మేము వారి కర్మల బరువును తూయము.[139]

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ
أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾

137. చూడబోతే వారి ఆచరణలన్నీ దేవుని దృష్టిలో అత్యంత అసహ్యాకరమైనవి. కాని వారు మాత్రం తమ కర్మలన్నీ చాలా మంచివని భావించి గర్వపడతారు. ఎవరు వారు? వారు యూదులు, క్రైస్తవులని కొందరు, బిద్అతీలు, ఖారిజీ వర్గీయులని మరి కొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ ఆయతు ముష్రిక్కులను ఉద్దేశించినదని మరికొంతమంది వ్యాఖ్యానించారు. వాస్తవానికి ఈ ఆయతు అందరినీ ఉద్దేశించినదే. గర్హనీయమైన ఈ పెడసరితనం ఉన్నవారందరికీ ఇది వర్తిస్తుంది.

138. **'ప్రభువు ఆయతులు'** అంటే దేవుని ఏకత్వాన్ని రుజువు చేసే ఆధారాలు, సూచనలన్న మాట. అవి విశ్వమండలంలో సర్వత్రా వ్యాపించి ఉన్నాయి. ఆయన తన గ్రంథంలో అవతరింపజేసిన షరీయతు విషయాలు కూడా దీని భావపరిధిలోకి వస్తాయి. ప్రవక్తలు వాటిని ప్రజలకు విడమరచి చెప్పారు. 'ప్రభువును కలుసుకోవలసి ఉందన్న విషయం' త్రోసిపుచ్చటం అంటే మరణానంతర జీవితాన్ని, తీర్పుదినాన్ని నిరాకరించటం అన్నమాట!

139. అంటే మా దృష్టిలో వారికీ, వారి కర్మలకు ఎలాంటి విలువా ఉండదు. కనీసం వారి ఆచరణలను తూకం వేయడానికి మేము ధర్మకాటాను కూడా నెలకొల్పబోము. సత్కర్మలతో పాటు దుష్కర్మలను కూడా కలిగి వున్న ఏకదైవారాధకుల కర్మలను మాత్రమే మేము తూకం వేస్తాము. కాగా; ఈ సత్యతిరస్కారుల కర్మల రికార్డులలో అసలు సత్కార్యాలే ఉండవు. హదీసులో ఈ విధంగా చెప్పబడింది : "ప్రళయదినాన

106 వారికి లభించే ప్రతిఫలం నరకం. ఎందుకంటే వారు (సత్యాన్ని) తిరస్క రించారు. నా ఆయతులను, నా ప్రవక్త లను పరిహసించారు.

ذٰلِكَ جَزَآؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوْا وَاتَّخَذُوْٓا اٰيٰتِيْ وَرُسُلِيْ هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

107 అయితే విశ్వసించి, సత్కార్యాలు కూడా చేసిన వారికి ఆతిథ్యంగా ఫిరదౌసు[140] వనాలు ఉన్నాయి.

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنّٰتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

108 వారక్కడ కలకాలం ఉంటారు. ఆ స్థలాన్ని వదలి మరెక్కడికైనా పోవాలని వారు ఎన్నటికీ కోరుకోరు.[141]

خٰلِدِيْنَ فِيْهَا لَا يَبْغُوْنَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾

109 (ఓ ప్రవక్తా!) ఈ విధంగా చెప్పు : "ఒకవేళ నా ప్రభువు మాటలను[142] వ్రాయటానికి సముద్రం సిరాగా మారి పోయినాసరే, నా ప్రభువు మాటలు పూర్తికాక ముందే, అది అయిపోతుంది." – మేము మళ్లీ దాని వంటిదే (మరో సముద్రం) దాని సహాయార్థం తెచ్చినాసరే."

قُلْ لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمٰتِ رَبِّيْ لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ كَلِمٰتُ رَبِّيْ وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهٖ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

బాగా బలిసిన వ్యక్తి ఒకడు వస్తాడు. అల్లాహ్ సన్నిధిలో వాడి బరువు దోమ రెక్కంత కూడా ఉండదు." ఆ తరువాత మహాప్రవక్త (సఅసం) ఈ ఆయతును పఠించారు (సహీహ్ బుఖారీ – అల్ కహఫ్ సూరా).

140. **'ఫిరదౌసు వనం'** అనేది స్వర్గంలోని అత్యున్నత స్థానం (జన్నతుల్ ఫిర్దౌస్). అందుకే "మీరు అల్లాహ్‌ను స్వర్గం కోరినప్పుడల్లా జన్నతుల్ ఫిరదౌసును కోరండి. ఎందుకంటే అది స్వర్గంలోని అత్యున్నత స్థలం. స్వర్గంలోని సెలయేరులన్నీ అక్కడి నుంచే పుడతాయి" అని మహాప్రవక్త (సఅసం) ఉపదేశించారు (బుఖారీ – కితాబుత్తౌహీద్).

141. ఒకసారి స్వర్గంలో ప్రవేశించిన తరువాత స్వర్గవాసులు అక్కడి అనుగ్రహాలతో ఎన్నడూ విసుగుచెందరు. ఆ ప్రదేశాన్ని వదలి మరో చోటికి వెళ్ళాలన్న కోరిక వారిలో ఎన్నడూ జనించదు.

142. **'మాటలు'** (కలిమాత్) అంటే దేవుని సర్వవ్యాప్త జ్ఞానం, అందలి పరమార్థాలు, ఆయన ఏకత్వానికి సంబంధించిన ఆధారాలు, నిదర్శనాలని భావం. మానవమాత్రుని మేధ

110 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి ఇలా చెప్పు : “నేనూ మీలాంటి మానవమాత్రుణ్ణే.[143] (కాకపోతే) ‘మీ అందరి ఆరాధ్యదైవం ఒకే ఆరాధ్య దైవం’ అన్న సందేశం (వహీ) నా వద్దకు పంపబడుతుంది.[144] కనుక తన ప్రభువును కలుసుకోవాలన్న ఆకాంక్ష ఉన్నవాడు సత్కార్యాలు చేయాలి. తన ప్రభువు ఆరాధనలో[145] వేరొకరికి భాగస్వామ్యం కల్పించకూడదు.”

قل إنما أنا بشر مثلكم يوحى إلي أنما إلهكم إله واحد فمن كان يرجوا لقاء ربه فليعمل عملا صالحا ولا يشرك بعبادة ربه أحدا ١١٠

ఈ విషయాలన్నింటినీ అందుకోజాలదు. లోకంలోని వృక్షాలన్నీ ‘కలము’గా మారినా, సమస్త సముద్రాల జలం సిరాగా మారినా, ఆ సిరాలాంటిదే మరి అంతటి సిరాను తెచ్చినా – కలములు అరిగిపోతాయి, సిరా అంతా అయిపోతుంది. కాని ప్రభువు మాటలు, ఆయన గుణగణాలు మాత్రం ఎన్నటికీ తరగవు.

143. అందువల్ల నేను సయితం ప్రభువు మాటలన్నింటినీ మీకు వివరించలేను.

144. అయితే నా వద్దకు ‘వహీ’ (దైవవాణి) వస్తుంది. ఈ ‘వహీ’ ద్వారానే నేను గుహవారి గాథను, జుల్ఖర్నైన్ వృత్తాంతాన్ని వివరించాను. నా ప్రభువు అనుగ్రహంతోనే ఇది నాకు సాధ్యమయింది. తరాలు గతించినా, శతాబ్దాలు గడిచిపోయినా ఈ యదార్థ గాథలు కాలగర్భంలో కలిసిపోలేదు. ఎందుకంటే నా ప్రభువు వాటిని రక్షించాడు. నా వద్దకు పంపబడిన ‘వహీ’లో మీకు తెలుపబడిన మరో ముఖ్య విషయం ఏమిటో తెలుసా?! అదే ‘దేవుని ఏకత్వం’! మీ ఆరాధ్య దైవం ఒక్కడే! ఆయనకు సహవర్తులు ఎవరూ లేరు.

145. మహాప్రవక్త (సఅసం) వారు చూపిన పద్ధతి ననుసరించి చేసేదే సత్కార్యం (అమలె సాలెహ్). అంటే తన ప్రభువును కలుసుకోవాలని ఆరాటపడే వ్యక్తి అంతిమ దైవప్రవక్త (స) విధానాన్ని అనుసరించి సదాచరణ చేయాలి. ఆరాధనలో అల్లాహ్‌కు సాటి కల్పించకూడదు. ఎందుకంటే షిర్క్ (దైవత్వంలో సాటి కల్పించటం), బిద్అత్ (ప్రవక్త విధానానికి విరుద్ధంగా సత్కార్యం చేయటం) – ఇవి రెండూ ఆచరణలను సర్వనాశనం చేసేస్తాయి. కారుణ్య ప్రభువైన అల్లాహ్ ఈ రెండు దుష్టపోకడల నుంచి మనల్ని రక్షించుగాక!